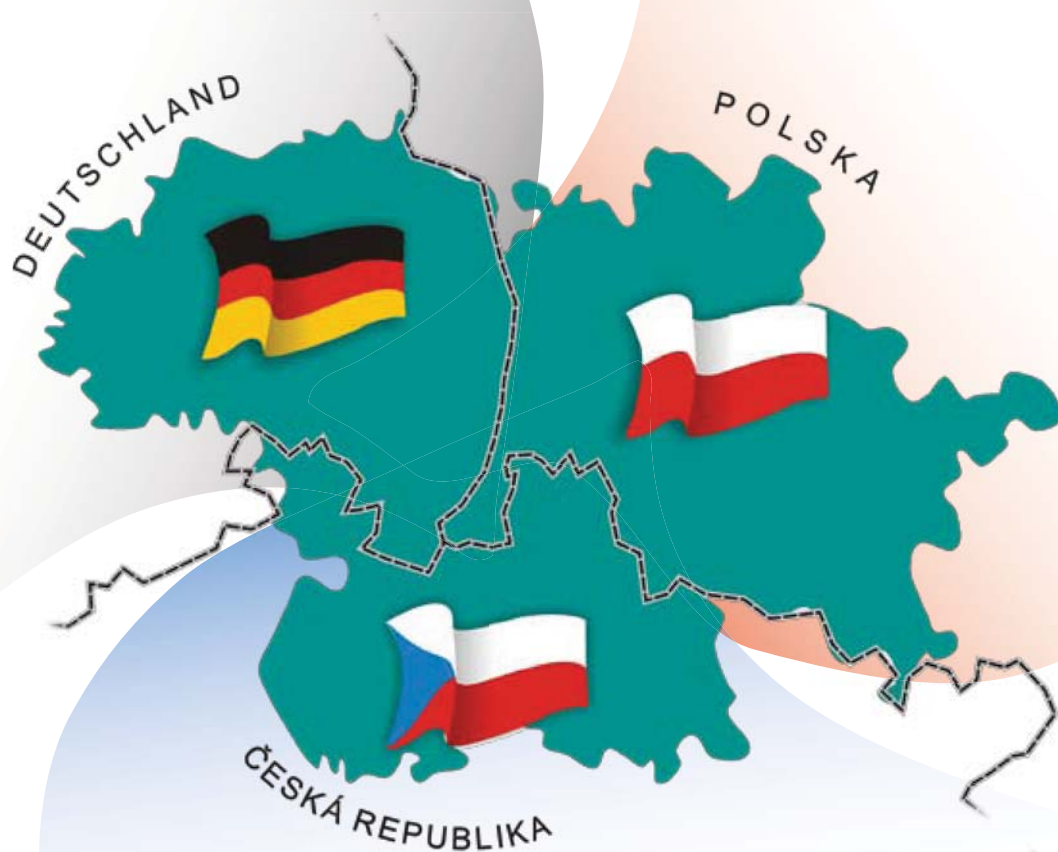

20 LAT
LET
JAHRE

**WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ
W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA
PŘESHraniČNI SPOLUPRÁČE
V EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA
DER GRENZÜBERSCHREITENDEN
ZUSAMMENARBEIT IN DER EUROREGION
NEISSE-NISA-NYSA**

20 LAT WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ
W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA

20 LET PŘESHraniČNI SPOLUPRÁČE
V EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA

20 JAHRE DER GRENZÜBERSCHREITENDEN
ZUSAMMENARBEIT IN DER EUROREGION
NEISSE-NISA-NYSA

Pod redakcją / Redakce / Unter redaktioneller Leitung von:

MIROSLAW ZDULSKI

Jelenia Góra 2011

Publikacja jest realizowana w ramach projektu „Międzynarodowe warsztaty transgraniczne” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz środków budżetu państwa za pośrednictwem Euroregionu Nysa.

Recenzent / Recenzent / Rezensent

PAVEL BRANDA

© Copyright by Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011

Biuro Euroregionu Nysa w Jeleniej Górze
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa
ul. 1 Maja 57, 58-500 Jelenia Góra
tel. +48 75 76 76 470
fax +48 75 76 76 470

ISBN 978-83-62708-31-4

Wydawnictwo AD REM

58-500 Jelenia Góra, ul. Okrzei 12
tel. 75 7522215
www.adrem.jgora.pl

20 LAT WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA

SPIS TREŚCI

MIROŚLAW ZDULSKI • Wprowadzenie	5
CHRISTOPH SCHURR • Lasy – żywa wymiana w zielonej części Euroregionu Nysa.....	9
JAROSLAV HRÁDEK • Czysta Nysa	12
ZBIGNIEW JAKIEL • Komunikacja Drogowa	15
MACIEJ GAŁĘSKI • Komunikacja kolejowa w Euroregionie Nysa	19
HOLM GROSSE • Euroregion Neisse-Nisa-Nysa na drodze do wspólnej przestrzeni gospodarczej.....	21
WOLFGANG MICHEL • Turystyka w Euroregionie Nysa.....	25
MARIUSZ WINZELER • Historia.....	27
JACEK JAKUBIEC • Ochrona zabytków – ważny priorytet Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.....	31
MACIEJ GAŁĘSKI • 20 lat ochrony przed zagrożeniami. Przeciwdziałanie i usuwanie skutków katastrof i klęsk na styku granic Niemiec, Czech i Polski.....	34
INES FABISCH • Równość szans.....	38
SŁAWOMIR BANASZAK • Statystyka	40
REGINA GELLRICH • Edukacja: stan obecnego i perspektywy	43
BÄRBEL WIENRICH, BLANKA KONVALINKOVÁ • Biblioteki.....	46
VLADIMÍR VALENTA • Zdrowie publiczne.....	50
BARTOSZ KOMEDA • Ratownictwo medyczne	53
HELENA NEUMANNOVÁ • Współpraca uczelni wyższych w Euroregionie Nysa w ramach Akademickiego Centrum Koordynacyjnego w ERN (ACC) i jej perspektywy	56
MIROŚLAW ZDULSKI • Podsumowanie warsztatów.....	59

WPROWADZENIE

Publikacja pt. „20 lat współpracy transgranicznej w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa” ma szczególny charakter. Zawiera bowiem wypowiedzi osób aktywnie działających na rzecz współpracy transgranicznej w ramach grup roboczych. Zebranie ich i przygotowanie było możliwe dzięki realizowanemu przez Euroregion projektowi „Międzynarodowe warsztaty transgraniczne”. Co oczywiste, zarówno zakres wypowiedzi i ich charakter jest różny. Koniecznym jest więc nakreślenie szerszej perspektywy.

Idea powołania euroregionu na styku trzech państw: Polski, Niemiec i wówczas jeszcze Czechosłowacji pojawiła się na przełomie 1990/1991 r. w kręgach polityków, działaczy gospodarczych i naukowców w Żytawie. Od początku miała charakter samorządowy uzyskując wsparcie ze strony prezydenta Liberca Jiřego Drdy, starosty Żytawy Heinza Eggerta oraz wojewody jeleniogórskiego Jerzego Nalichowskiego. W wyniku rozmów i konsultacji 15 maja 1991 r. trzy strony podpisały Deklarację o współpracy

– partnerstwa transgranicznego, a w kilka dni później tj. 23 tego samego miesiąca miała miejsce w Żytawie „konferencja założycielska trójkąta trzech państw” (Dreiländereck), nad którą patronat przyjęli prezydenci trzech państw: Václav Havel, Lech Wałęsa i Richard von Weizsäcker. Zawarto na niej wstępne porozumienie o powołaniu podmiotu „Euroregion Trójstyk” (z tej nazwy zrezygnowano później zastępując ją nazwą Euroregion Neisse-Nisa-Nysa) i przyjęto Memorandum określające dalsze kierunki działania. W lipcu 1991 r. w Żytawie otwarto Biuro Koordynacyjne Euroregionu Nysa. Podobne, choć jeszcze w bardzo skromnej obsadzie kadrowej powstały później w Libercu i Jeleniej Górze. W sierpniu tego samego roku przygotowano projekt struktury organizacyjnej i statut oraz uchwalono końcowy termin podejmowania uchwał przez samorządy lokalne o przystąpieniu do tworzącego się euroregionu. W dniu 21 grudnia 1991 r. odbyło się w Żytawie pierwsze posiedzenie Rady Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, które przyjmuje się za oficjalną datę jego powołania. W roku następnym Rada Euroregionu przyjęła pierwszą redakcję ramowego porozumienia o współpracy, zatwierdziła plan działań i logo oraz podjęła uchwałę o członkostwie w grupie roboczej Europejskich Regionów Granicznych (AGEG) (Zdulski 2002).

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa nie posiada osobowości prawnej w rozumieniu przepisów prawa każdego z krajów. Wszystkie jego organy funkcjonują w ramach systemów prawnych swoich krajów. Tworzą go trzy stowarzyszenia: Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Nysa, Euroregion Nisa – zájmové sdružení právnických osob oraz Kommunal-gemeinschaft Euroregion Neisse, Sektion BR Deutschland e. V. Członkostwo gmin i powiatów jest sprawą wewnętrzną każdej ze stron i nie wymaga zgody partnerów. Cele i zakres współpracy członków Euroregionu określone zostały w przyjętym Porozumieniu Ramowym o Współpracy. Najważniejszymi wówczas celami było wspieranie w ramach swoich możliwości interesów gmin, powiatów oraz interesów obywatelskich, które odpowiadają celom rozwojowym w regionie oraz pomoc na poziomie regionalnym

w tych dziedzinach, które prowadzą do włączenia się do Unii Europejskiej.

W zakresie działalności zapisano, iż popierany będzie wszelki rozwój na obszarach przygranicznych, szczególnie w takich dziedzinach jak:

- planowanie przestrzenne, utrzymanie i poprawa stanu środowiska naturalnego,
- podnoszenie poziomu rozwoju gospodarczego oraz wyrównywanie standardu życia;
- budowanie oraz dostosowywanie infrastruktury do potrzeb przekraczających granice;
- współdziałanie w zakresie likwidacji pożarów i klęsk żywiołowych oraz w sytuacjach awaryjnych;
- wymiana kulturalna oraz opieka nad wspólnym dziedzictwem kulturowym;
- wpływanie na poprawę stosunków międzyludzkich;
- współpraca w zakresie działalności humanitarnej i socjalnej;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju publicznych środków komunikacji osobowej i turystyki w obszarze przygranicznym;
- rozpatrywanie skarg obywateli w przypadkach przekraczających granice państwowe (Ramowe porozumienie 1994).

Również w maju na konferencji w Żytawie ustalono pierwszą listę priorytetów. Zaliczono do nich:

- zwiększenie ilości przejść granicznych oraz modernizację już istniejących, będących niezbędnym warunkiem rozwoju współpracy przygranicznej;
- zbudowanie systemu infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej;
- nawiązanie współpracy naukowej i kulturalnej między poszczególnymi ośrodkami położonymi w obszarze euroregionu;
- podejmowanie działań zmierzających do sanacji ekologicznej obszarów przygranicznych;
- opracowanie kompleksowego, przekraczającego granice planu rozwoju regionalnego;
- integracja ludności obszarów przygranicznych (Borys, Panasiewicz 1998, 54).

W tym miejscu warto zatrzymać się nad punktem piątym, gdyż opracowanie strategii rozwoju

stanowiło jeden z warunków pozyskania środków finansowych z Unii Europejskiej. W pierwszym okresie problemem tym zajęła się polska strona, która w czerwcu 1992 r. przedstawiła wstępny program prac analitycznych. W wyniku przetargu na zlecenie Ministerstwa Gospodarki i Pracy Saksonii wyłoniona została niemiecka firma GmbH Dornier jako główny wykonawca projektu. Do współpracy zaprosiła ona z czeskiej strony firmę Saul z Liberca, a z polskiej Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania. Pierwsza część opracowania, diagnostyczna, ukazała się w grudniu 1993 r., a druga – planistyczna – w lutym 1994 r. (Müller i inni 1993, 1994). Zawarte w niej priorytety, choć przyjęte zostały oficjalnie na III posiedzeniu Rady Euroregionu 20 X 1993 r. to cała strategia budziła opory zarówno z czeskiej, polskiej, jak i niemieckiej strony. Największe kontrowersje wzbudziła hierarchia celów. Z. Przybyła (1994, 48) oceniając ten dokument podkreślał, iż mimo niewątpliwych pozytywnych, takich jak: właściwa konstrukcja dokumentu, czy właściwy wybór metody, brak w nim konsultacji ze środowiskiem samorządowym i naukowym, pomijanie wpływu aglomeracji (Wrocławia, Pragi, Drezna), roli systemu bankowego, uwypuklenie mocnych stron rynku pracy tylko części niemieckiej, eksponowanie interesów niemieckich bez brania pod uwagę interesów strony polskiej (budowa drogi szybkiego ruchu Liberec-Hradec-Zittau-Weissenberg) itp. Z dzisiejszej perspektywy podkreślić należy, iż strategia była opisem wielu proponowanych działań, z których większość w minionym dwudziestolecu zrealizowano, choć nie w pierwotnej

formie. W latach następnych dwukrotnie modyfikowano listę priorytetowych zadań. Po raz pierwszy w grudniu 1996 r. podczas konferencji z okazji 5-lecia, a drugi raz z okazji 10-lecia w 2002 r. W tym ostatnim wyróżniono sześć wyzwań w sferze: komunikacji, infrastruktury technicznej, środowiska naturalnego, rozwoju gospodarczego/turystyki, obszarów wiejskich/gospodarka leśna oraz zasobów ludzkich.

Zawarte w Memorandach zadania tworzyły podstawę do działalności grup roboczych. Idea tworzenia tego typu struktur o trójstronnym charakterze pojawiła się już na założycielskiej konferencji Euroregionu z Żytawie. Wówczas arbitralnie powołano ich siedem: 1. energetykę i ekologię, 2. planowanie przestrzenne, 3. kulturę, 4. gospodarkę i rolnictwo, 5. bezpieczeństwo, 6. zdrowie i 7. administrację. W pierwszym okresie swojego istnienia były one nie tylko płaszczyzną, ale jak zaznacza Jacek Jakubiec (2011, 25) „naturalnym polem konfrontacji interesów, a nieraz swoistej ‘gry o swoje’ każdej ze stron”. Istotne zmiany w ich działalności zaszły tuż przed wejściem Polski i Czech do Unii Europejskiej. Na posiedzeniu Rady ERN w Miłkowie w dniu 15 listopada 2003 r. w miejsce wciąż pączkujących i bardziej „obywatelskich” grup roboczych powołane zostały euroregionalne zespoły eksperckie, zwane „eureksami” (najczęściej po trzy osoby z każdej ze stron). Ich głównym zadaniem jest działanie w kategoriach wspólnotowych w ramach danego obszaru. Obecnie takich eureksów jest szesnaście i wypowiedzi ich przedstawicieli zamieszczono w publikacji.

Mirosław Zdulski

Literatura:

- Jakubiec J. (2011), Euroregion Nysa o sobie. Międzynarodowe Warsztaty Transgraniczne w Karpaczu, [w:] *Nowiny Jeleniogórskie* nr 46, dn. 15.11.
- Borys T., Panansiewicz Z. (1998), Panorama euroregionów. Wydanie 2 zmodyfikowane, lipiec.
- Przybyła Z. (1994), Koncepcja rozwoju gospodarczego dla ERN (próba oceny), [w:] Adamczuk F., Przybyła Z. [red.], Euroregion Nysa. Trzy lata doświadczeń. Jelenia Góra.
- Zdulski Mirosław (2002), Polskie doświadczenia we współpracy transgranicznej. Realizacja Funduszu Małych Projektów PHARE CBC. Jelenia Góra.

LASY – ŻYWA WYMIANA W ZIELONEJ CZĘŚCI EUROREGIONU NYSA

RETROSPEKCJA:

Lasy na terenie Trójstyku były od lat 70-tych masowo degradowane w wyniku zanieczyszczenia powietrza. Szczególnie dotknięte były Góry Izerskie i Karkonosze w Polsce i w Czechach, ale też znaczne szkody były widoczne w wyższych warstwach Gór Żytawskich i w dolinie Nysy. Skutki były następujące:

- uszkodzenia i wymieranie zasobów leśnych,
- silne zakwaszenie gleb leśnych,
- znaczne utrudnienia dla zalesiania,
- zniszczenie krajobrazu,
- pogorszenie gospodarki wodnej i innych funkcji ekologicznych krajobrazu leśnego.

Okazją do założenia grupy EUREX Lasy było życzenie leśników i ekologów, żeby się nawzajem informować o szkodach i współpracować przy

ich usuwaniu. Starostowie po stronie saksońskiej oraz odpowiedzialni politycy samorządowi w Polsce i w Czechach umożliwili dzięki swojemu wsparciu realizację tego życzenia.

W pierwszych 10-ciu latach EUREX-u na pierwszym planie była wymiana informacji nt. tej katastrofy ekologicznej oraz projekty związane z bezpośrednim usuwaniem szkód. Należy tu wymienić np. „Raport o stanie lasów w Euroregionie Nysa” z 1998 roku, wspólne wycieczki i konferencje o la-

sach oraz dofinansowywane projekty zachowania genów drzew leśnych, szczególnie świerka autochtonicznego Gór Izerskich oraz ochrony nowo nasadzonych kultur w Górach Izerskich. Istotna była również wiedza o strukturach zarządów lasów i ochrony przyrody w trzech krajach. Za tymi ważnymi pierwszymi latami współpracy stoi wiele nazwisk Bałazy (PL), Malina i Ullmann (CZ), Mannigel i Geyer (D).

Od samego początku grupa EUREX Lasy zajmowała się ochroną przyrody w lesie, szczególnie zachowaniem zagrożonych ekosystemów i gatunków. Nie pomijano przy tym kontrowersyjnych opinii leśników i ekologów. Przecież otwarte, rzeczowe informacje stanowią podstawę wzajemnego zrozumienia. Informacje, znajomość przedmiotu i zrozumienie są podstawą dla rozwiązań.

W kolejnej fazie na pierwszym planie było zgłębianie tematów istotnych dla wszystkich trzech stron. Tutaj należy wspomnieć o 1-szej konferencji w Rotstein na temat „Wapniowania ochronnego gleby” w 2002 roku, gdzie ten istotny dla sanacji lasów, lecz kontrowersyjny temat był omawiany na wysokim poziomie przez naukowców i leśników praktyków. Wyniki zebrano w interesującym wydawnictwie pokonferencyjnym.

Równocześnie temat „Edukacja ekologiczna i pedagogika leśna” przesunęły się bardziej w centrum uwagi. Istniał konsensus, co do tego, że takiego nieprawidłowego rozwoju, jaki miał miejsce w Trójstyku, można by uniknąć tylko porywając za sobą ludność, m. in. przez uświadamianie dzieci i młodzieży. We wszystkich trzech krajach są już pierwsze dobre oznaki, nawet, jeżeli leśnictwo i ochrona przyrody nie zawsze ze sobą współpracują.

Potem rozszerzono zakres tematyczny. Częściej rozmawialiśmy także o zwykłych zadaniach gospodarki leśnej, np. o rynku drewna, pielęgnacji i rewitalizacji lasu.

GDZIE JESTEŚMY DZISIAJ?

Lasy w Euroregionie są znowu zielone. Jako niemiecki leśnik wyrażam wielkie uznanie dla znaczących osiągnięć w dziedzinie kultury lasu, dokonanych przez naszych polskich i czeskich kolegów.

Wymiana informacji możliwie jak najkrótszą drogą bezpośrednio w Euroregionie idzie dobrze, także pomiędzy grupami roboczymi. To potwierdziło się np. po huraganie „Kyrill” w styczniu 2007 roku, gdzie szybko w nieskomplikowany sposób wymieniliśmy informacje o rozmiarach szkód i o rynku drewna.

Obok wielu własnych działań w zakresie kształcenia ekologicznego i promocji leśnej coraz częściej przeprowadzamy wspólne wydarzenia. Przedstawienie metod różnych w każdym z krajów jest bardzo wartościowe, ponieważ stale pojawiają się innowacyjne i interesujące pomysły.

Ogłoszenie roku 2011 przez ONZ Międzynarodowym Rokiem Lasów stanowi dobry katalizator wspólnych działań. Przykłady dwu- lub nawet trójstronnych wydarzeń, przeprowadzonych w 2011 r.:

- wspólna wycieczka grupy roboczej UE po leśny materiał rozmnożeniowy (CZ-PL-D),
- Dolnośląski Festiwal Leśny we Wrocławiu (PL-D),
- Konferencja Leśna na temat „Jak ucieka czas lasu i człowieka” na zamku Frydlant z otwarciem czesko-niemieckiej wystawy (CD-D),
- Dzień Saksonii w Kamenz (D-PL),
- Festiwal Dary Lasu w Lwówku Śląskim (PL-D).

Jednakże widzimy też kilka problemów i potrzebę działania naszej grupy EUREX na przyszłość. Mają one po pierwsze charakter merytoryczny:

- wzmożone wykorzystywanie gospodarcze lasu, także dla zaopatrzenia w energię, stoją w coraz większej sprzeczności z trwałym zachowaniem i zrównoważonym rozwojem funkcji lasu służącej dobru ogólnemu (np. gospodarce wodnej, wykorzystaniu do wypoczynku),
- w szczególności traktowanie wartościowych terenów leśnych, np. sieci NATURA 2000 jest różnie postrzegane przez leśnictwo i ochronę przyrody.

Ale chodzi też o kwestie wielostronnej komunikacji i zrozumienia:

- niewystarczająca znajomość języka ojczystego innych partnerów utrudnia zrozumienie,
- zmiany w organizacji administracji (szczegól-

- nie niemiecka bolączka) stanowią ryzyka kontynuacji grupy,
- tak, jak istotne są nośniki wiedzy, tak samo jest przecież istotna integracja nowych członków.

DOKĄD CHCEMY ZMIERZAĆ?

- Lepsza nauka i zrozumienie języka innych partnerów: *Jak wzmocnimy możliwości i gotowość do tego?*
- Stworzenie możliwości wymiany informacji pomiędzy krajami, żeby poprawić zrozumienie codziennej pracy: *Czy będzie to możliwe przy małych możliwościach finansowych i kadrowych?*
- Utrzymanie współpracy w dziedzinach edukacji ekologicznej i pedagogiki leśnej: *Czy dadzą się długoterminowo zabezpieczyć konieczne do tego celu zasoby kadrowe i finansowe?*
- Intensyfikacja współpracy przy konkretnych projektach z korzyścią dla regularnych zadań, np. system ostrzegania przeciwpowodziowego, przeciwpożarowy nadzór lasów, monitoring szkód leśnych i szkód wyrządzanych przez zwierzynę: *Czy starczy nam wytrwałości przy obszernych wnioskach projektowych? Czy uda nam się dodatkowo otrzymać projekty trójstronne?*

- Podejmowanie nowych obszarów tematycznych z procesów międzynarodowych, np. z nowego pozycjonowania gospodarki leśnej jako pośrednika różnorodnych działań gospodarczych, ekologicznych, społecznych i kulturowych. *Czy możemy uzyskać potrzebne do tego celu wolne przestrzenie i pola doświadczalne?*
- Badanie nowych możliwości finansowania społecznych, ekologicznych i kulturowych funkcji usługowych lasu, np. wypoczynek i turystyka, ochrona przyrody: *Czy będzie możliwe, żebyśmy wspólnie przezwyciężyli wiele wątpliwości pojawiających się z nowymi pomysłami?*
- Zastanowienie się nad wspólnymi krokami w kierunku kwalifikacji zawodowych na rzecz zagospodarowania lasu: *Czy możemy się ze sobą i od siebie więcej nauczyć?*

Na koniec cytuję Pierwszego Radnego Starostwa Powiatowego Budziszyn, pana doktora Wolframa Leunerta, z powitania Grupy roboczej UE na temat leśnego materiału rozmnożeniowego w czerwcu 2011 r.:

„Dzisiaj w naszym regionie możemy z dumą powiedzieć, że granice nie stanowią już przeszkód we wzajemnym zrozumieniu. Zamiast tego podarowały nam szansę budowy zaufania i zrozumienia między Europejczykami.”

CZYSTA NYSA

Grupa powstała w 1994 roku na I Międzynarodowej Konferencji Czysta Nysa w Zgorzelcu. W skład grupy wchodzi przedstawiciele samorządu terytorialnego, administracji państwowej (urzędy wydające pozwolenia wodnoprawne), instytucje gospodarki wodnej (zarządcy rzek, zarządcy wodociągów i kanalizacji) Euroregionu oraz niepaństwowych organizacji non-profit. Spotkania robocze odbywają się 2-5 razy w roku naprzemiennie w poszczególnych krajach ERN.

Zakres merytoryczny prac grupy roboczej:

- jakość wody w Nysie Łużyckiej,
- ochrona przeciwpowodziowa oraz system ostrzegania w przypadku awaryjnego zanieczyszczenia wody w Nysie Łużyckiej,
- naturalny rybostan rzeki – monitoring, działania,
- ograniczenie rozprzestrzeniania się roślin inwazyjnych wzdłuż rzeki,
- public relations.

JAKOŚĆ WODY W NYSIE ŁUŻYCKIEJ

Głównym przedmiotem pracy GR EUREX Czysta Nysa było wspomaganie budowy oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacyjnych w gminach, polegające na **opiniowaniu projektów** składanych przez gminy pod kątem wpływu transgranicznego oraz potencjalnego współfinansowania ze środków unijnych. Działania, polegające na budowie lub odbudowie oczyszczalni ścieków oraz zwiększaniu aglomeracji podłączonych do tych oczyszczalni, prowadzą do ogólnego zmniejszania zanieczyszczeń w rzece, a tym samym do poprawy stanu środowiska. Dzięki temu możliwe jest wykorzystanie Nysy Łużyckiej do celów rekreacyjnych, uprawiania sportu oraz po uzdatnieniu wody do zaopatrzenia miast w wodę pitną. Należy podkreślić realizację projektów transgranicznych dotyczących budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków w gminach Rumburk –

Seifenesdorf – Varnsdorf, Lückendorf – Petrovice oraz Pieńsk/Deschka. Z grona kolejnych projektów warto wymienić kolektor ściekowy oraz oczyszczalnię ścieków dla Jablonca nad Nisou oraz Liberca, oczyszczalnie w Chrastavie, Hrádku n.N., Frýdlancie, Novym Městě pod Smrkem, Hejnicach, po stronie niemieckiej zaś łącznie 34 oczyszczalnie (Reichenbach, Rietschen, Zittau, Weißkeißel, Görlitz i in.), a po stronie polskiej Zgorzelec, Lubań, Zawidów, Bogatynia oraz projekt w zlewni Czerwonej Wody.

Od 2003 roku działalność grupy roboczej skupiała się na udzielaniu podstawowych informacji dotyczących **Ramowej Dyrektywy Wodnej EU** (2000/60/EEC) ze szczególnym uwzględnieniem wpływu wdrożenia tej dyrektywy na gminy w regionie. Temu zagadnieniu poświęcono warsztaty (w Görlitz oraz w Libercu). Przyjęcie dyrektywy oznacza większe wymagania pod względem jakości wypuszczanych oczyszczonych ścieków (poprawa pracy istniejących oczyszczalni) oraz dalszego rozwoju sieci kanalizacyjnych w gminach.

OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

W czasie ostatnich 15 lat region nawiedzały częste **powodzie**, powodujące ogromne straty materialne mieszkańców, gmin, Skarbu Państwa oraz przedsiębiorstw. Z inicjatywy członków grupy roboczej opracowano **wspólny system ostrzegania** w sytuacjach zagrożenia powodziowego, który polegał początkowo na wysyłaniu informacji faksowych za pośrednictwem państwowych straży pożarnych w Libercu, Lubaniu i Zittau. Taki system bezpośredniego połączenia transgranicznego okazał się w czasie powodzi w **1997** roku oraz w latach kolejnych (**2002**) bardzo przydatny. W wyniku rozwoju technologii informatycznych (internet) system stopniowo udoskonalano i rozbudowano o **przekazywanie informacji nt. awarii**, które mogą w niekorzystny sposób wpłynąć na jakość wody w Nysie Łużyckiej i jej dopływach. Ostatnia **gwałtowna powódź w sierpniu 2010 roku** wskazuje na konieczność kolejnego udoskonalenia systemu ostrzegania oraz nawiązania bardziej ścisłej współpracy z GR EUREX – zarządzanie kryzysowe.

W ramach współpracy polsko-czeskiej grupa robocza przyczyniła się do istotnego ograniczenia spływu mętnych wód z hałd kopalni Turów na

terenach gminy Višňová w czasie obfitych opadów i powodzi.

MONITORING NATURALNEGO RYBOSTANU NYSY ŁUŻYCKIEJ I JEJ WAŻNYCH DOPŁYWÓW

Po początkowym monitoringu rybostanu w Nysie Łużyckiej na terenie Republiki Czeskiej, przeprowadzonym w latach 1994-1995, w okresie 1999-2011 w ramach wspólnego czesko-niemieckiego projektu monitorowano Nysę Łużycką pod względem ponownego zasiedlania organizmami bentosowymi i rybami. Monitorowano również podstawowe chemiczne właściwości wody oraz występowanie substancji toksycznych w osadach rzecznych oraz w tkance mięśniowej ryb. Szczegółowo badano szybkość odnowy zbiorowiska ryb pod względem gatunkowym, jak i pod względem innych parametrów populacyjnych (liczebność, cechy wzrostowe itp.). Po przeprowadzeniu badań stwierdzono występowanie 32 gatunków ryb, opracowano propozycję kolejnych działań uzdrawiających, mających na celu poprawę środowiska życia ryb oraz bezkręgowców (usuwanie barier migracyjnych oraz ewidencja innych źródeł zanieczyszczenia). Badania dowiodły celowości i wysoką skuteczność komunalnych oczyszczalni ścieków, zbudowanych w ostatniej dekadzie XX wieku w dorzeczu Nysy Łużyckiej na terenie wszystkich trzech państw. Z drugiej strony badania wskazały na dużą wrażliwość powstającego ekosystemu na lokalne i przejściowe zanieczyszczenia wody powodowane awariami i niefachowo zabezpieczonymi przerwami w funkcjonowaniu oczyszczalni ścieków.

W 2004 roku działalność grupy skupiała się na sprawdzaniu **drożności rzek** dla ryb łososiowatych na obszarze Polski i Niemiec. Z ogólnej liczby 42 jazów tylko 21 ma przejścia dla ryb. Udrożnienie Nysy Łużyckiej na całej jej długości przewidywane jest w ciągu 10 lat. Przeprowadzono przebudowę jazu walcowego w Zittau oraz budowę stopnia, który umożliwia już migrację ryb w górnej części rzeki, czyli również na terenie Czech.

Ograniczenie rozprzestrzeniania się roślin inwazyjnych wzdłuż rzek w zlewni Nysy Łużyckiej.

W ramach GR wspierane są projekty dotyczące monitoringu i likwidacji roślin inwazyjnych w zlewni Nysy Łużyckiej (barszcz Mantegazziego – *Heracleum mantegazzianum* oraz rdestowiec –

Reynoutria sp., rudbekia naga – *Rudbeckia laciniata*, niecierpek gruczołowaty – *Impatiens glandulifera* i in.) Z powodu stosowania odmiennych metod likwidacji i zapobiegania rozprzestrzenianiu się tych roślin w poszczególnych krajach, nadal nie udaje się w pełni ograniczyć występowania tych roślin w regionie. W celu pomyślnego rozwiązania problemu należy stworzyć innowacyjną, międzynarodową i interdyscyplinarną koncepcję zrównoważonego utrzymania różnorodności biologicznej w zlewni Nysy Łużyckiej.

PUBLIC RELATIONS

Korzyścią dla mieszkańców regionu jest organizowanie międzynarodowych konferencji Czysta Nysa, którym towarzyszą informacje dla prasy oraz materiały pokonferencyjne. Do tej pory odbyło się łącznie 8 konferencji – Zgorzelec (1994), Görlitz (1995), Liberec (1997), Piechowice (1999), St. Marienthal (2002), Liberec (2004), Piechowice (2004) oraz Oybin (2010). Ponadto odbywały się tematyczne spotkania robocze – **warsztaty poświęcone wynikom monitoringu rybostanu Nysy Łużyckiej** (2 razy w Niemczech, 1 raz w Czechach), **zastosowaniu GIS** na potrzeby dokumentowania stanu zlewni Nysy Łużyckiej (Zittau, Liberec), realizacji **Ramowej Dyrektywy Wodnej UE** – 2000/60/EEC (Liberec 2003, Görlitz 2003) oraz **likwidacji inwazyjnych gatunków roślin** (Zittau 2008). W ramach działalności wydawniczej wydano publikację pn. **Jedna rzeka – trzy kraje – jeden cel** (Ein Fluss – Drei Ländern – Ein Ziel).

TURYSTYCZNE UDOSTĘPNIENIE NYSY ŁUŻYCKIEJ

Uważając Nysę Łużycką za ważny korytarz biologiczny należy podczas realizacji przedsięwzięć turystycznych dbać o jego maksymalną ochronę. Turystyczne udostępnienie Nysy Łużyckiej wspierane jest od 2000 roku wydarzeniem pn. **Poselstwo Nysy** (pozdrowienia burmistrzów gmin leżących wzdłuż Nysy Łużyckiej przewożone statkiem polskim i niemieckim burmistrzom, od źródła Nysy Łużyckiej do Trójstyku). Najważniejszym wydarzeniem była **Ekspedycja Nysa** zorganizowana w 2002 roku w uzgodnieniu z burmistrzami miast leżących wzdłuż Nysy Łużyckiej aż do zbie-

gu z Odrą. Przedmiotem projektu była „wodna sztafeta” po rzece Nysa Łużycka, która niosła poselstwo czystej wody od jej źródła po zbieg z Odrą oraz poselstwo przyjaźni i współpracy pomiędzy gminami i narodami mieszkającymi wzdłuż Nysy Łużyckiej. Statek sztandarowy wiozł dziewczynę Nysę niosącą jako symbol poselstwa drzewo z Gór Iżerskich – pałeczkę sztafetową, do której przedstawiciele poszczególnych miast na trasie wiązali swoje wstążki i swoim podpisem pod treścią pisma przewodniego wspierali ideę poselstwa. Od 2001 roku na odcinku Proseč nad Nisou – Hrádek nad Nisou (kąpielisko Kristýna) organizowany jest Maraton Nysa.

PERSPEKTYWA DZIAŁALNOŚCI GR EUREX CZYSTA NYSA W KOLEJNYM OKRESIE

W kolejnych latach działalność grupy roboczej będzie się skupiać na poniższych przedsięwzięciach:

- współdział w tworzeniu koncepcji likwidacji ścieków we wszystkich gminach na terenie zlewni i w jej realizacji wg możliwości związanych z dostępnym sprzętem;
- pomoc w przeprowadzaniu kontroli wszystkich bezpośrednich i pośrednich źródeł zanieczyszczeń oraz działania na rzecz poprawy jakości wody przy uwzględnieniu stanu dostępnego sprzętu;
- współpraca przy tworzeniu ekologicznie czystej strefy przybrzeżnej;
- dalsze doskonalenie wspólnego systemu ostrzegania przed powodziami oraz awariami na rzekach zlewni;
- kontynuacja projektu usuwania neofitów wg programu zatwierdzonego na kolejne 3 lata w ramach programu Celu 3 w 2010 roku,
- wielokrotne sprawdzanie rozwoju ichtioceenozy w Nysie Łużyckiej i jej ważnych dopływach,
- włączenie instytucji, użytkowników, organów komunalnych i gmin z dorzecza Nysy Łużyckiej do realizacji programów mających na celu ogólną poprawę środowiska w regionie,
- organizowanie konferencji Czysta Nysa raz na 3 lata oraz spotkań roboczych członków grupy, co najmniej 3 razy w roku.

KOMUNIKACJA DROGOWA

Grupa Robocza, a później Eurex Komunikacja Drogowa powstała na pierwszym posiedzeniu Rady Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa w dniu 21.12.1991 r. Grupa ta otrzymała nazwę „Planowanie regionalne, infrastruktura, komunikacja”. Później zmieniono nazwę na „Planowanie regionalne i komunikacja”, a następnie „Komunikacja Drogowa”.

Zmiany nazwy wynikały ze stopniowej specjalizacji tego gremium i były związane z usamodzielnieniem się zagadnień z dziedziny turystyki, komunikacji kolejowej, planowania regionalnego. Na dzisiejszą specjalizację wpłynęło również wejście Czech i Polski do strefy Schengen, ponieważ w latach 1991-2007 jednym z ważniejszych problemów były przejścia graniczne. Zasady funkcjonowania Grupy „Komunikacja Drogowa” zostały ustalone na III posiedzeniu Rady w dniu 24.10.1992 r.

Pierwszymi przewodniczącymi byli: Christian Neumann z Niemiec, Stanislava Jakesova z Czech i Jerzy Bucki z Polski. Na przestrzeni lat zaangażowanych było bardzo wiele osób reprezentujących szereg instytucji, a obecnie liderami tej Grupy są Michael Hiltcher z Niemiec, Stanislava Jakesova z Czech i Zbigniew Jakiel z Polski.

Wśród najważniejszych podmiotów uczestniczących w pracach Eurex są: ze strony niemieckiej miasta, powiaty oraz urzędy Landu Saksonii, ze strony czeskiej Kraj Liberecki, ze strony polskiej powiaty i gminy oraz Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Należy podkreślić, że w ciągu 20 lat istnienia Grupy w poszczególnych krajach przeprowadzono reformy administracyjne, co miało istotne odzwierciedlenie w składzie oraz w tematyce realizowanych inicjatyw.

Pierwsze lata wiązały się głównie z wypracowaniem nowego spojrzenia na drogi, które dotychczas ulokowane były w peryferyjnych częściach Polski, Czech i Niemiec. Region trójstyku tych państw nie należał do rozwiniętych transportowo terenów. Powstanie Euroregionu Nysa pozwoliło zmienić ten stan. W efekcie myślenie o Euroregionie, jako wspólnym obszarze stworzyło nowe wyobrażenie o nim pod względem komunikacyjnym. Mimo, iż w dalszym ciągu przejścia graniczne stanowiły fizyczną przeszkodę, to stopniowo obszar Euroregionu Nysa poprawiał dostępność komunikacyjną. Bardzo ważnym elementem stały się środki z programów pomocowych. Ze środków tych strona niemiecka skorzystała wcześniej (program Interreg), zaś po stronach polskiej i czeskiej inwestycje drogowe zaczęto realizować w połowie lat 90-tych (program Phare CBC). W kolejnych latach zrealizowano bardzo wiele przedsięwzięć z zakresu budowy dróg i mostów, a także przejść granicznych. Poza szlakami międzynarodowymi zrealizowano również liczne przedsięwzięcia w każdym z krajów na szlakach ważnych dla danej strony.

W kontekście przejść granicznych trzeba wspomnieć o współpracy z podmiotami rządowymi, w tym administracją rządową, strażami granicznymi czy służbami celnymi. EUREX Komunikacja Drogowa przyczynił się w ogromnym stopniu do uelastycznienia odpraw granicznych (np. mały ruch graniczny, ułatwienia dla szkół itd.), powstania największej liczby przejść w tej części Europy oraz wygenerowania nowej kategorii: przejścia turystyczne. Ważne są uwarunkowania geograficzne, ponieważ granice przebiegają często w terenach górskich, a także na rzece Nysa Łużycka. Szczególnie utrudnione działania odbywały się na granicy polsko-niemieckiej właśnie ze względu na konieczność budowania nie tylko infrastruktury drogowej, ale i rzecznej. Wejście w grudniu 2007 r. do układu z Schengen spowodowało, iż kwestie przejść nie są już priorytetem, jednakże granice państwowe administracyjnie istnieją, co stwarza określone uwarunkowania, także pozainwestycyjne, np. dyplomatyczne.

20 lat istnienia Euroregionu Nysa zawiera bardzo wiele inicjatyw EUREX

Komunikacja Drogowa. Zorganizowano wiele ważnych wydarzeń konferencyjnych. Pierwsza Konferencja Komunikacyjna odbyła się w roku 1994 w Lubawce po stronie polskiej, ostatnia w roku 2010 w czeskim Libercu. Konferencje te były istotnymi płaszczyznami wymiany informacji i doświadczeń, również z tego powodu, że uczestnikami poza członkami EUREX-u byli przedstawiciele wielu kompetentnych podmiotów. Na konferencjach wypracowane idee uzyskiwały możliwość szerokiej prezentacji, często w ten sposób udawało się określić przedsięwzięcie umieścić w planach czy priorytetach różnych podmiotów. Ostatnie konferencje zaczęły koncentrować się bardziej na transgranicznym transporcie niż na inwestycjach, a mimo usamodzielnienia się tematyki kolejowej również kwestie kolei znajdują się w tematyce konferencyjnej.

Najważniejszym efektem planistycznym EUREX-u stała się „Koncepcja rozwoju komunikacji” wykonana przez stronę polską i w kooperacji z pozostałymi stronami w roku 2000. Od tego czasu, co kilka lat aktualizowana jest trójstronna mapa inwestycji drogowych. Obecnie prowadzone są prace nad aktualizacją listy priorytetów drogowych. Koncepcja określa tzw. układy przestrzenne dróg. Są to:

a) po stronie niemieckiej

Podstawowy układ przestrzenny dróg w niemieckiej części Euroregionu Nysa wiąże się z ponadregionalnymi osiami komunikacyjno-rozwojowymi, jakie wskazano w programie rozwoju regionalnego Saksonii:

- ponadregionalne osie komunikacyjno-rozwojowe (Drezno-Berlin, Drezno-Hoyerwerda-Cottbus-Berlin, Drezno-Wrocław, Liberec-Zittau-Bautzen-Berlin);
- regionalne osie komunikacyjno-rozwojowe (Lipsk-Hoyerswerda, Hoyerswerda-Senftenberg, Neustadt/Sa-Bischofswerda, Löbau-Görlitz, Bautzen-Sohland, Weissenberg-Rumburk, Radeburg-Radeberg);
- inne ważne osie regionalne (Hoyerswerda-Bad Muskau, Grossenhain-Bautzen, Bautzen-Bad Muskau, Weisswasser – Spremberg, Rothenburg – Hoyerswerda, Drezno – Grosshartau);

b) po stronie czeskiej

Czeska część Euroregionu leży pomiędzy dwoma międzynarodowymi korytarzami przeszłych autostrad Republiki Czeskiej: D8 (Praga – Drezno) i D11 (Praga-Lubawka-Szczecin). Podstawowy układ sieci drogowej tego obszaru tworzą drogi:

- R 10 (Praga-Trutnov-Harrachov);
- R 35 (Hradec Kralove-Liberec-Hradec nad Niszu);
- I/6 (Radelsky Mlyn-Jablonec nad Nisou);
- I/9 (Melnik-Ceska Lipa-Rumburk);
- I/13 (Decin-Novy Bor-Liberec-Habartice);
- I/14 (Liberec-Tanvald-Korenov-Jablonec nad Jizerou-Trutnov);
- I/15 (Litomerice-Zahradky);
- I/16 (Jicin-Trutnov);
- I/35 (Mlada Boleslav-Jestrebi);

c) po stronie polskiej

Tereny polskiej części Euroregionu Nysa położone są w swej północnej części w korytarzu transportowym (III Paneuropejski Korytarz Transportowy) opierającym się na autostradach A4 i A 12. Wschodnia część wpisuje się w planowaną autostradę (alternatywnie drogę szybkiego ruchu) Szczecin-Lubawka: A 3 (S3). W tym korytarzami powiązany jest podstawowy układ komunikacyjny, który tworzą drogi:

- autostrada A 4 (Zgorzelec-Wrocław);
- nr 3 (Bolków-Jelenia Góra-Jakuszyce);
- nr 4 (Zgorzelec-Bolesławiec);
- nr 5 (Bolków-Wrocław);
- nr 12 (Olszyna/Forst-Bolesławiec-Wrocław);
- nr 356 (Zgorzelec-Lubań-Jelenia Góra);
- nr 371 (Bolków-Lubawka).

Wszystkie trzy strony Euroregionu Nysa uzupełniają opisane główne osie o swoje dodatkowe systemy dróg. Ważnym elementem komunikacji są rozwiązania w rejonie trójstyku: Hradec-Bogatynia (Sieniawka)-Zittau. Połączenie to zainicjowane już w roku 1991 jest obecnie w fazie realizacji. Strona polska postrzega ten obszar szerzej z połączeniem ze Zgorzelcem, czeska z Libercem, a niemiecka z Görlitz i Bautzen.

DZIAŁANIA W LATACH 1991-2000 ORAZ W LATACH 2001-2011

Po stronie niemieckiej:

- kolejno oddawane odcinki autostrady Drezno-Ludwigsdorf, w roku 1999 cały odcinek został oddany do użytku;
- obwodnica północno-zachodnia Görlitz;
- północno-wschodnia obwodnica Reichenbach;
- drogi nad Szprewą na trasie Neustadt-Boxberg wraz z południową obwodnicą tego miasta poza tymi inwestycjami drogowymi miały miejsce polepszenia stanu technicznego prawie wszystkich dróg państwowych (federalnych), landowych i okręgowych, co przyczyniło się do znaczącej poprawy komunikacji i bezpieczeństwa w niemieckiej części Euroregionu Nysa.

Po stronie czeskiej:

prace drogowe skoncentrowane były na remontach nawierzchni głównych dróg, a także na zakończeniu lub kontynuacji robót na drogach:

- R 35 (Hradec Kralove-Liberec-Hradec nad Niszu);
- północna obwodnica Novego Boru;
- przebudowa systemu drogowego w Sudance;
- przebudowa drogi w okolicy zbiornika Sous;
- obwodnica kopalni piaskowca w Horni Rasnice.
- wschodnia obwodnica Rumburka.

Po stronie polskiej:

- w dwóch etapach zbudowano odcinek autostrady Zgorzelec-Krzyżowa (A4);
- obwodnica Bolesławca;
- estakadę i północną obwodnicę Jeleniej Góry w ciągu drogi nr 3;
- modernizacja kilkunastu dróg wewnątrz miasta Jelenia Góra;
- obejście zbiornika Sosnówka;
- modernizacja w ciągu drogi 359 Lubań-Miłoszów;
- modernizacja w części drogi 371 Bolków-Lubawka;

- obwodnica Olszyny w ciągu drogi Jelenia Góra-Zgorzelec;
- obwodnica Radoniowa również w ciągu tej drogi;
- głębokie remonty w części połączenia Świeradów Zdrój-Szklarska Poręba;
- remonty dróg w związku z bezpieczeństwem na szlakach rowerowych w powiatach jeleniogórskim i kamiennogórskim;
- modernizacja połączenia drogowego Zgorzelec-Bogatynia
- poza tymi inwestycjami miały miejsce działania dla polepszenia stanu technicznego bardzo wielu dróg powiatowych i gminnych w polskiej części Euroregionu Nysa.

Podsumowanie i wnioski

Grupa Robocza – EUREX Komunikacja Drogowa była inspiratorem ogromnej ilości inicjatyw inwestycyjnych, które zasadniczo zmieniły warunki komunikacji na obszarze Euroregionu Nysa. Było to możliwe dzięki zastosowaniu mechanizmu, w którym EUREX stał się uniwersalną płaszczyzną dla poszukiwania metod ułatwiania komunikacji między społecznościami styku granic trzech państw. W oczywisty sposób ani EUREX ani sam Euroregion nie realizował inwestycji drogowych, te działania prowadziły podmioty właściwe. Jednakże aktywność Grupy i fakt istnienia wspomnianej płaszczyzny miały – przy sprzyjającym klimacie właściwych podmiotów – decydujące znaczenie. Podobnie w odniesieniu do źródeł finansowania, zwłaszcza środków pomocowych.

Wymiana doświadczeń, nawiązywanie partnerstwa czy wręcz przyjacielskie rozwiązywanie czasem trudnych sporów były determinantami dla skutecznego wykorzystywania środków Unii Europejskiej w celu poprawy stanu dróg.

W tym względzie podsumowanie 20 lat istnienia Euroregionu Nysa w zakresie komunikacji drogowej czy np. przejść granicznych, wypada bardzo pozytywnie. Równocześnie kwestie dróg i mostów są zadaniem nieustającym, a w warunkach współpracy transgranicznej koniecznym. Wiele ważnych inicjatyw jest w trakcie realizacji, wiele czeka na działania inwestycyjne. W codziennym euroregionalnym życiu obok głównego czynnika destabilizującego drogi – czyli czasu, są zjawiska wyjątkowe, wśród których powodzie mają szczególnie destrukcyjne oddziaływanie. W sytuacji zagrożenia powodziowego główną rolę odrywa obrona ludzi, zwierząt, środowiska. Trudniej zmobilizować się do usuwania skutków takich zdarzeń po ustąpieniu bezpośredniego zagrożenia w infrastrukturze. Z tego względu w kolejnych latach drogi powinny być w dalszym ciągu priorytetem dla Euroregionu Nysa. Inwestycje drogowe muszą mieć swoje odzwierciedlenie w programach pomocowych, a obok powszechnie rozumianych funkcji trzeba wskazywać na specyfikę regionu (warunki górskie, ochrona środowiska, zagrożenie powodziowe), a przede wszystkim na wyjątkowe zadania dróg, które są nie tylko komunikacją, ale i budują trwałą integrację europejską w wymiarze pogranicza niemiecko-czesko-polskiego.

KOMUNIKACJA KOLEJOWA W EUROREGIONIE NYSA

Kolej historycznie była na obszarze Euroregionu Nysa głównym środkiem komunikacji tranzytowej i lokalnej, zarówno osobowej, jak i towarowej. Dynamiczny rozwój na przełomie XIX i XX wieku sprawił, że sieć kolei oraz jakość usług, w tym czasy przejazdów budzą uznanie, nawet dziś. Z tego

powodu nie dziwi więc chęć odbudowania komunikacji kolejowej, która przez lata hermetyzacji granicznej nie przyniosły korzyści. Dlatego też już na etapie powstawania Euroregionu Nysa 20 lat temu problem ten znalazł się wśród priorytetów, uzyskując określenie Kolej okrężna. Na prze-

strzeni lat staraniem wielu podmiotów udało się go zrealizować, dzięki odtworzeniu połączenia Szklarska Poręba – Harrachov. Wcześniej uruchomiono połączenia polsko-niemieckie i czesko-niemieckie. Podkreślić należy, iż mimo ewidentnych konkretnych rezultatów wiele jeszcze jest do zrobienia, np. usprawnienie połączeń zewnętrznych polskiej strony z Wrocławiem czy północą Polski, tzw. szybkiej kolei kończącej bieg w Dreźnie w Saksonii i wiele innych.

Przygotowując się do realizacji powyższych zadań zrealizowano szereg prac studyjnych i analitycznych. Powstały aktualne bazy danych oraz wypracowano główne kierunki działań na przyszłość. Na przestrzeni lat w pracach tych uczestniczyli, jako główni partnerzy: po niemieckiej stronie samorządowa spółka ZVON, po polskiej – Województwo Dolnośląskie, samorządy, głównie powiatowe, a także spółki PKP (Przewozy

Regionalne i Polskie Linie Kolejowe), po czeskiej – Liberecki kraj i Koleje Czeskie.

W ostatnim czasie coraz większym zainteresowaniem cieszy się trójstronne przedsięwzięcie – bilet Euroregionu Nysa. Skupia ono coraz więcej przewoźników, także autobusowych. Bilet umożliwia podróżowanie po całym Euroregionie. Pomysł zainicjowany przez eureregionalną Grupę Roboczą „Komunikacja kolejowa” staje się samodzielnym przedsięwzięciem, generującym nową jakość – interesującą nową ofertą dla mieszkańców i turystów.

W przyszłości główne działania koncentrować się będą na wzmocnieniu wspólnej oferty – biletu, realizacji priorytetów związanych z kontynuacją działań inwestycyjnych na poszczególnych odcinkach, monitoringu komunikacji osobowej oraz towarowej, wspieraniu konkretnych podmiotów realizujących wymienione wyżej zadania.

EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA NA DRODZE DO WSPÓLNEJ PRZESTRZENI GOSPODARCZEJ

1. SYTUACJA WYJŚCIOWA

Z natury rzeczy regiony graniczne są położone na krańcach krajów – zasadniczo o specyficznych cechach, w punktach stycznych obszarów zarówno gospodarczych, politycznych, jak i kulturalno-społecznych. Te osobliwości można postrzegać jako poważne problemy, ale jak najbardziej można też swoje spojrzenie skupić na szansach wynikających z multikulturowego środowiska i świata pracy. Tym samym Euroregion może z peryferii przekształcić się w europejskie centrum życia.

W przypadku Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (ERN) można stwierdzić, że w minionych latach odbywały się intensywne procesy euroregionalizacji i współpracy transgranicznej. Powstało wiele partnerstw, które odczuwalnie wspierają i ak-

tywizują wspólny wzrost regionu zarówno w obszarze kulturalno-społecznym, jak i edukacyjnym i gospodarczym. Bezpośrednie kontakty między mieszkańcami, jakie powstają w ramach małych, łatwych do ogarnięcia projektów, mają duże znaczenie dla niemiecko-polsko-czeskiego pogranicza. Przynoszą szczególnie trwałe efekty, jeżeli są niesione i przeprowadzane oddolnie, czyli przez

„realizatorów” w (Euro-) Regionie. Głównym zadaniem grupy roboczej EUREX Gospodarka jest wychwytywanie, opieka i wsparcie odpowiednich działań przedsiębiorstw i przedstawicieli ich interesów.

2. EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA JAKO REGION GOSPODARKI I WYPOCZYNKU

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (ERN) ma 13 254 km² powierzchni całkowitej i ponad 1,5 miliona mieszkańców i posiadając 14 uniwersytetów i szkół wyższych oferuje najlepsze warunki wyjściowe dla innowacyjnych usług badawczych i rozwojowych.

Dzisiejszy region Trójstyku Polski-Czech-Niemiec można opisać jako zróżnicowany, dynamiczny i otwarty. Ma do zaoferowania osobliwości i znaki handlowe. Dzięki kulturowej różnorodności, jak i wspólnej historii i teraźniejszości Saksończyków, Czechów, Ślązaków i Serbołużyczan i ich wielojęzyczności (niemiecki, czeski, polski, serbołużycki) na styku Europy, po jej „ponownym zjednoczeniu” wykształciła się w jej demokratycznych strukturach bardzo ścisła współpraca, która niesie ze sobą korzyści zarówno w dziedzinie turystyki, jak i kultury czy gospodarki. Region prócz tego jawi się jako most dla łączącej się Europy – w znacznej mierze z powodu Europiumiasta Görlitz-Zgorzelec.

(Euro-)Region punktuje wyrazistym krajobrazem akademickim jako miejsce kształcenia, ale także licznymi małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP) oraz rosnącymi branżami kluczowymi jak budowa maszyn i przemysł metalowy, szczególnym ukierunkowaniem na region produkcji pojazdów (technika kolejowa z projektowaniem i budową tramwajów i kolei miejskich, pociągów osobowych oraz wagonów towarowych i specjalnych; sektor dostawców części dla przemysłu samochodowego; produkcja maszyn rolniczych), przemysłu tworzyw sztucznych i przemysłu tekstylny, technologii informatycznych oraz z 2 milionami gości i 8 milionami noclegów w roku 2008 jako jeden z najmocniejszych regionów wypoczynku wakacyjnego w Polsce, Saksonii i Czechach. Ponadto ERN oferuje wysoką jakość

życia i wypoczynku. W centrum jest wydajna (i skuteczna na rynku pracy) gospodarka, wspierana przez elastyczną administrację i wydajne sieci.

Liczne skupiska przedsiębiorstw i nowotworzone zakłady leczą częściowo rany, które były spowodowane załamaniem znaczących gałęzi gospodarki (przemysłu dziewiarskiego, szklarskiego i budowy maszyn rolniczych) w latach dziewięćdziesiątych. W przemyśle przetwórczym istnieje obecnie w ERN 24 000 przedsiębiorstw – z których większość to małe i średnie zakłady. Budowa maszyn, ale też technologie tworzyw sztucznych w części niemieckiej i przemysł szklarski w Czechach i w Polsce rozwinęły się do rangi kluczowych branż regionu. ERN staje się w sumie rdzeniem europejskiego regionu tekstylnego, w którym coraz ważniejsze miejsce znowu zajmują techniki dziewiarskie – o wysokim potencjale innowacyjności i z nowatorskimi produktami. Ponadregionalnie między innymi także przedsiębiorstwa przemysłu dóbr konsumpcyjnych oraz przemysłu gospodarki żywnościowej zaopatrują swoich klientów w wartościowe wyroby najwyższej jakości.

Powstały znaczące sieci przedsiębiorstw (także transgraniczne), w których łączy się i stale rozwija kompetencje, w których wspólnie zdobywa się rynki i skupia strategie rozwojowe. We współpracy z regionalnymi palcówkami edukacyjnymi i badawczymi oraz przy wsparciu podmiotów publicznych i jednostek administracyjnych wykorzystuje się potencjał innowacyjności partnerów dla kreatywnego projektowania produktów i wprowadzania ich na rynek. Te zintegrowane struktury z zastosowaniem wiedzy jednostki należy w przyszłości intensywniej wykorzystywać jako gwarancję dalszego pozytywnego rozwoju euroregionalnej przestrzeni gospodarczej.

Międzynarodowość i ścisła współpraca z partnerami z dziedziny gospodarki, turystyki, administracji sąsiednich regionów w Polsce i w Czechach stały się już codziennością. Świadczą o tym wspólne działania edukacyjne, transgraniczna kooperacja przedsiębiorstw, a przede wszystkim przyznawana od 2003 roku coroczna trójnarodowa nagroda „INNOWACJA – Euroregion Neisse-Nisa-Nysa”. To ona od 2005 roku stoi w centrum uwagi trójnarodowej pracy grupy EUREX Gospodarka.

3. PUNKT CIĘŻKOŚCI DZIAŁANIA EUREX-U GOSPODARKA: NAGRODA INNOWACJA EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA

W 2011 roku w niemiecko-polsko-czeskim Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa zostanie przyznana trójstronna nagroda innowacyjności w dziewiątej edycji INNOVATION w kategoriach „BEST INNOVATION”, „BEST PARTNERSHIP” i „BEST STUDENTS INNOVATION”.

W kategorii **BEST INNOVATION** wyróżniane są nowatorskie i gospodarczo dobrze ułożone na rynku projekty produktów i technologii.

W kategorii **BEST PARTNERSHIP** wyróżniane są transgraniczne stowarzyszenia kooperacyjne, które projektują nowatorskie projekty produktów i technologii.

W kategorii **BEST INNOVATION** wyróżniane są wybitne studenckie innowacje dla gospodarki Euroregionu. Ocena wniosków konkursowych odbywa się na podstawie wspólnie opracowanych kryteriów dla tych kategorii.

Kategoria BEST INNOVATION:

- a) stopień innowacyjności:
 - opis obecnego stanu techniki;
 - opis innowacji w produkcie/ technologii w porównaniu do aktualnego stanu techniki;
 - zrealizowane zgłoszenia patentowe;
- b) potencjał rynkowy produktów i/lub technologii:
 - rozwój wskaźników obrotu po wdrożeniu produktu/technologii;
 - ilość już pozyskanych zleceń;
 - zdobyte nowe rynki zbytu (regionalne, krajowe, międzynarodowe);
- c) zabezpieczenie i/lub stworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwie:
 - liczba zabezpieczonych miejsc pracy w przedsiębiorstwie w wyniku wdrożenia nowego produktu/ technologii;
 - liczba nowoutworzonych wzgl. dodatkowo utworzonych miejsc pracy w przedsiębiorstwie w lokalizacji na terenie Euroregionu.
- d) zastosowanie europejskich standardów środowiskowych i jakościowych:
 - wymienienie i opis standardów środowi-

skowych i jakościowych, które są stosowane w przedsiębiorstwie;

- informacje na temat planowania i wdrożenia standardów środowiskowych i jakościowych w przedsiębiorstwie.

Kategoria BEST PARTNERSHIP:

- a) Partnership:
 - opis przedmiotu współpracy;
 - czas trwania kooperacji;
 - synergia kooperacji;
- b) wartość kooperacji:
 - rozwój obrotów od początku kooperacji;
 - udział w obrotach łącznych;
 - wspólne innowacje (produkty/technologie);
- c) Zabezpieczenie i/lub stworzenie nowych miejsc pracy:
 - ilość miejsc pracy u partnerów kooperacyjnych zabezpieczonych w wyniku kooperacji;
 - liczba nowoutworzonych wzgl. dodatkowo utworzonych miejsc pracy u partnerów kooperacyjnych w lokalizacji na terenie Euroregionu.

Wybitne sukcesy małych i średnich przedsiębiorstw w dziedzinie rozwijania i realizacji nowych produktów i technologii oraz transgraniczne kooperacje i innowacje studenckie w Trójstyku Niemcy – Polska – Czechy znajdują publiczne uznanie dzięki temu wyróżnieniu.

Trójnarodowa nagroda innowacyjności świadczy jednak przede wszystkim o niesamowitym potencjale rozwojowym i partnerskim Regionu. Nagroda przyznawana w trzech kategoriach uwzględnia zarówno umiejscowione na rynku opracowania produktów i technologii, szczególnie skutecznie stowarzyszenia kooperacyjne, jak również wybitne innowacje studenckie dla gospodarki ERN. Publikowanie takich przykładów best practice służy po pierwsze motywacji uczestników współzawodnictwa w dalszej pielęgnacji i rozbudowie intensywnych kontaktów. Ale ma to być także pewien „zastrzyk motywacji” dla kolejnych kooperacji i wsparcie dla tworzenia projektów i sieci.

W celu wytworzenia mocy ekonomicznej i zdolności innowacyjnych wspólnej przestrzeni gospodarczej oraz zwrócenia uwagi na własne sukcesy, nagroda jest rozpoznawalna przez nie-

mieckie, polskie i czeskie przedsiębiorstwa i wykorzystywana jako instrument marketingowy. Uwidaczniają się też zalety działalności gospodarczej lub lokowania przedsiębiorstw w Trójstyku Saksonia – Polska – Czechy.

4. KAPITAŁ LUDZKI I ROZWÓJ KADRY SPECJALISTYCZNEJ

Zorientowane na zapotrzebowanie kształcenie i doskonalenie zawodowe personelu specjalistycznego ERN należy postrzegać jako warunek podstawowy dalszego rozwoju gospodarczego i kształtowania młodego, dynamicznego regionu. Wspólne mobilizowanie i kwalifikacja osób poszukujących pracy odgrywają takie samo znaczenie jak wczesna rekrutacja narybku przez celowaną orientację zawodową. Nie należy zapominać o „emigrantach”, którzy w wielu przypadkach chętnie wróciliby do ERN i swoją wiedzą mogliby wspierać procesy rozwojowe.

Za największe przeszkody tego transferu uznawane są ciągle jeszcze znikome kompetencje językowe i problemy z porozumiewaniem się w kraju sąsiada. Właśnie w tej dziedzinie należy kłaść duży nacisk na wykształcenie się kompetencji euroregionalnych, żeby dobrze przygotować ludzi na wspólny rynek pracy w Euroregionie. W przypadku barier kulturowych, społecznych i językowych potrzeba jeszcze dużo czasu na ich trwałe i powszechne przezwyciężenie. Z tego powodu partnerstwa w zakresie pracy z dziećmi i z młodzieżą tworzą ważną podstawę podczas wspólnego wzrostu ERN. Już we wczesnym okresie – mianowicie w wieku przedszkolnym czy szkoły podstawowej – spotkania z dziećmi z innych krajów powinny wspierać wzajemne porozumienie i zrozumienie dla siebie. W tym celu trzeba w kolejnych latach bardziej rozbudować istniejące możliwości wzgl. informować o nich gospodarce i mieszkańców Euroregionu.

5. WIDOKI: ZADANIA EUREX-U GOSPODARKA

ERN daje szansę na skompensowanie wad wynikających z narodowego „granicznego położenia” – przez wspólne wykorzystywanie zasobów, wspólne badania produktów i zdobywanie nowych rynków. Dzięki celowanemu rozwojowi kompetencji euroregionalnych region daje możliwość kształtowania wielojęzycznej przestrzeni życiowej, co w kontekście dalszego zbliżania się europejskich przestrzeni gospodarczych i życiowych oraz dla zintensyfikowanego działania na rynkach światowych okaże się atutem lokalizacji. Kompetencje językowe i interkulturowe know-how będą w przyszłości w jeszcze bardziej zdecydowany sposób niż dotychczas wpływać na sukcesy gospodarki.

Ważnym jest stworzenie strategii stworzenia wspólnej przestrzeni gospodarczej i życiowej ERN / ponad granicami krajów i z jasnym i niezmiennym *profilem kompetencji*. To, jako wspólny kanon działania, powinno tworzyć bazę dla dalszego uzgodnionego partnerskiego i zintegrowanego myślenia i działania administracji, gospodarki, polityki i stowarzyszeń w Polsce, Czechach i Niemczech podczas stabilizacji i dalszego rozwoju Euroregionu jako lokalizacji dla inwestycji, mieszkania, pracy i wypoczynku. Temu dużemu zadaniu na przyszłość EUREX Gospodarka wychodzi naprzeciw.

Głównym celem jest poprawa konkurencyjności Euroregionu przez:

- skupienie się na centralnych obszarach działań,
- zdefiniowanie branż kluczowych i ekonomicznych i źródła rozwoju, w połączeniu z wiodącymi przedsiębiorstwami i sieciami przedsiębiorstw i
- strategiczne pozycjonowanie w kierunku biegunów wzrostu i europejskich centrów gospodarczych.

Prezydent niemieckiej strony Euroregionu i starostwa powiatu Görlitz Bernd Lange powiedział w swoje przemowie na konferencji „Rozwój przestrzeni gospodarczej w Euroregionie Nysa” w dniu 16.11.2006 roku w Budziszynie: „Nie wystarczy tylko mówić o zaletach Trójstyku – my musimy je wykorzystać” (Berżer 2006).

Cieszymy się na dalszą współpracę!

Źródła:

Berger, T. (2006) „Über Vorteile nicht reden, sondern sie nutzen” dokumentacja konferencyjna „Rozwój przestrzeni gospodarczej w Euroregionie Nysa”, Budziszyn, 16.11.2006 r.

TURYSTYKA W EUROREGIONIE NYSA

Rozwój turystyki w Euroregionie Nysa był i jest bezpośrednio związany ze współpracą na terenie naszego pogranicza z Polską i z Czechami. Atrakcyjność i urok podniesiono w takim stopniu, w jakim udało nam się wspólnie przedstawić turystyczny potencjał osłonięty, przyrody i obszarów przeżyć.

Wraz z tworzeniem nowych struktur w turystyce w naszych krajach konieczność transgranicznej współpracy gestorów turystyki okazała się wyraźnie i pilnie potrzebna.

Rozwój ruchu turystycznego w naszym regionie stał się jednym z istotnych czynników rozwoju gospodarczego całego Euroregionu. Kompleksowa opieka nad turystami i gośćmi wymagała szerokiej wiedzy o regionie, a to przede wszystkim w wymiarze transgranicznym.

Dostrzegając te wymagania niemieccy i polscy przedstawiciele branży turystycznej spotkali się już w 1990 roku w Görlitz w celu wymiany pierwszych informacji o strukturach i ofertach turystycznych sąsiada. Na tej podstawie wraz

z utworzeniem Euroregionu Nysa utworzono w 1991 roku wspólną, trójstronną grupę roboczą turystyka także z udziałem czeskich partnerów.

Działalność grupy roboczej koncentrowała się najpierw na szerokiej wymianie informacji o ofertach turystycznych i wydawaniu wspólnych materiałów informacyjnych tzn. w trzech lub czterech wersjach językowych. I tak na przykład prospekt „Osobliwości Euroregionu Nysa” stał się pierwszym transgranicznym materiałem informacyjnym wynikłym z naszej współpracy.

Ten materiał stanowił między innymi przesłankę wspólnej prezentacji na targach turystycznych w Pradze, Brnie i Jeleniej Górze, wzgl. był wykorzystywany przez wszystkich trzech partnerów na innych dużych prezentacjach turystycznych, jak np. na ITB w Berlinie w celu zapoznania z naszym regionem. Kolejne wspólne publikacje dotyczyły konkretnych tematów, na przykład budowy sakralnych w Euroregionie.

Prócz działań skierowanych na zewnątrz poświęcano wiele uwagi kwalifikacjom osób pracujących w turystyce w Euroregionie Nysa. W ramach posiedzeń i wspólnych konsultacji, m.in. z kierownikami informacji turystycznych naszego Euroregionu można było stale podwyższać jakość opieki turystycznej wzgl. opracowywać nowe inicjatywy.

I tak we współpracy z Hochschule Zittau/Görlitz, na kierunku turystyka w ramach pracy na zakończenie praktyki i pracy dyplomowej opracowano katalog informacyjny dla placówek informacji turystycznej Euroregionu, który dzisiaj stanowi podstawę połączenia ich w sieć elektroniczną.

Te pojedyncze działania odnoszące się do zabiegów poprawy infrastruktury na tych terenach, wymagały spójnej długoterminowej strategii roz-

woju turystycznego dla Euroregionu. Dlatego z inicjatywy grupy roboczej turystyka opracowano motyw przewodni Euroregionu Nysa dla współpracy na okres ok. 10 lat. Z tym dokumentem Euroregion dysponuje materiałem strategicznym dla dalszego kształtowania współpracy w dziedzinie turystyki. Był to równocześnie ewenement i przykład dla transgranicznej współpracy turystycznej także dla innych Euroregionów. Na podstawie tego materiału rozbudowywano i rozbudowuje się rowerowe i piesze szlaki turystyczne, prócz tego szlak rowerowy Odra-Nysa stanowi istotny punkt ciężkości naszej dzisiejszej pracy.

Corocznym punktem kulminacyjnym tej współpracy było spotkanie przedstawicieli branży turystycznej Euroregionu Nysa, znane także jako Targi Turystyczne Görlitz w Europa-Mieście Görlitz, na których uchwalono między innymi memorandum o rozbudowie 5 szlaków turystycznych w Euroregionie.

W ostatnich 5 latach współpraca koncentrowała się m.in. na takich projektach, jak nowa droga grzbietowa wzdłuż wspólnej granicy z Polską, Czechami i Niemcami, na włączeniu osobliwości sakralnych w ramach projektu „Via Sacra” i uczestnictwo w regionalnych targach turystycznych w Jabloncu, Jeleniej Górze i Górnych Łużycach.

W związku z ustaleniami o możliwościach jeszcze tylko dwustronnych projektów i o składzie osobowym szczególnie po czeskiej i polskiej stronie, praca Eurex-u turystyka w ostatnich dwóch latach względnie się skomplikowała. Jednakże dla skutecznej i przede wszystkim pilnie potrzebnej koordynacji rozwoju turystycznego na całym obszarze Euroregionu taka grupa robocza ma wielkie znaczenie.

- z czeskiej strony pan docent dr Rudolf Anděl, ówczesny kierownik katedry historii i prodziekan wydziału pedagogicznego politechniki w Libercu;

- z polskiej strony pan dr Marian Iwanek z Karkonoskiego Towarzystwa Naukowego z siedzibą w Jeleniej Górze;
- i z niemieckiej strony pan docent dr Volker Dudeck, ówczesny dyrektor Muzeów Miejskich w Żytawie.

W 1996 roku pan doktor Iwanek musiał z powodów zdrowotnych zakończyć pracę w komisji historycznej. W jego miejsce został powołany pan dr Przemysław Wiater, który był kierow-

nikiem Domu Carla i Gerharta Hauptmannów w Szklarskiej Porębie. Pracował w komisji do listopada 2004 roku. W jego miejsce strona polska w maju 2005 roku powołała długoletniego dyrektora Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze, pana mgr Stanisława Firszt i, jako drugiego przedstawiciela, kierownika Archiwum w Jeleniej Górze, pana mgr Ivo Łaborewicza. Ponieważ podwójna obsada uzyskała ogólną aprobatę, w październiku 2006 roku na członków komisji historycznej zostali powołani ze strony czeskiej pan dr Milan Svoboda (Kierownik katedry historii Politechniki w Libercu) i ze strony niemieckiej pan lic. phil. Marius Winzeler (Muzeum Görlitz, od 2008 roku dyrektor Muzeów Miejskich w Żytawie).

Za jednogłośnie zgodą pan dr Anděl przejął kierownictwo naszej małej grupy. Sprawuje tę funkcję od 13 lat. Dzięki swojej naukowej wiedzy, doświadczeniu pedagogicznemu, talentowi organizacyjnemu i wreszcie przyjacielsko-koleżeńskiemu sposobowi bycia ma on największy udział w stałej i owocnej pracy naszej komisji historycznej. W 2005 roku ustalono, że kierownictwo grupy roboczej będzie zmieniane i przekazywane każdej ze stron, co dwa lata.

Grupą kierowali w latach 2005-2007 dr Volker Dudeck z niemieckiej, 2007-2009 mgr Stanisław Firszt z polskiej i 2009-2011 dr. des. Marius Winzeler z niemieckiej strony.

Jako część sekcji specjalistycznej „Współpraca multikulturowa” akademickie centrum koordynacji Euroregionu Nysa postawiliśmy sobie trzy podstawowe cele:

1. Aktywizację prac badawczych nad historią regionu.
2. Organizację naukowej wymiany w formie konferencji.
3. Publikację wykładów konferencyjnych w formie dzieł zbiorowych.

Uzgodniono, że co roku będzie organizowana jedna konferencja na temat historii regionu możliwie z wykorzystaniem rocznic historycznych. Pomimo że w krótkich odstępach czasowych musieliśmy wykonać mnóstwo pracy, udało nam się w latach 1993 do 1996 przeprowadzić cztery konferencje i opublikować ich wyniki.

– Pierwsza tematyczna konferencja dotycząca

historii wczesnego osadnictwa odbyła się 13 i 14 października 1993 roku w Żytawie.

Tematem drugiej była historia ruchu i komunikacji i odbyła się w październiku 1994 roku w polskim Miłkowie.

Trzecią, która poruszała kwestie historii gospodarczej, zwołano na dzień 14 października 1995 roku w Libercu.

No i w końcu czwarta odbyła się w dniach od 19 do 21 września 1996 roku w Żytawie. Z okazji 650 rocznicy utworzenia Górnośląskiego Związku Sześciu Miast w centrum znalazły się podstawowe kwestie historii politycznej.

W obliczu ogromnego nakładu, który wymuszał cykl coroczny, postanowiliśmy konferencje po 1996 roku przeprowadzać, co dwa lata.

W dniach 24 i 25 września 1998 r. w zamku Czocha odbyło się sympozjum o kulisach i skutkach Pokoju westfalskiego. Okazją była 350 rocznica podpisania kończących wojnę trzydziestoletnią traktatów w Münster i Osnabrück.

W dniach 21 i 22 września 2000 roku motto dla tematów muzealnych następnej konferencji, którą komisja historyczna zorganizowała wspólnie z Muzeum północno-czeskim Libercu, stanowiło *Rzemiosło artystyczne bez granic*.

Od 4 maja do 3 listopada 2002 roku Muzea Miejskie w Żytawie prezentowały cieszącą się dużym uznaniem wystawę pt. *„Duch potęgi światowej. Dwór Habsburgów a Górne Łużyce 1526–1635”*. Ten wielki pokaz, zeksponatami z bogatych zbiorów z Żytawy i znaczących muzeów z całych Niemiec, Czech, Polski, Austrii, Węgier i Belgii, obejrzało ponad 70 000 zwiedzających z wielu krajów. Komisja historyczna była od samego początku zaangażowana w merytoryczne przygotowanie projektu i należała do inicjatorów konferencji najwyższej rangi *Górne Łużyce w nowożytnej Europie środkowej. Powiązania – struktury – procesy*. Dla uczczenia jubileuszu tysiąclecia starej stolicy Górnych Łużyc, obchodzonego w tym samym roku, konferencja nie odbyła się w Żytawie, lecz w Budziszynie od 28 do 31 sierpnia. O wysokiej jakości obrad świadczy fakt ujęcia referatów z konferencji jako wydanie zbiorowe w renomowanej serii wydawniczej *Quellen und Forschungen zur sächsischen Geschichte (Źródła i badania saksońskiej historii)*.

Na listopad 2004 roku polska strona z okazji jubileuszu 15-lecia pokojowej rewolucji zaplanowała konferencję nt. *Drogi do wolności. – opozycja demokratyczna na terenie Euroregionu Nysa w latach 1968-1990*. Mimo pomyślnych przygotowań merytorycznych pan dr Wiater poinformował w kwietniu 2004 roku, że finansowanie konferencji nie jest zapewnione. We wrześniu, ku naszemu wielkiemu żalowi, trzeba było w końcu odwołać konferencję.

Od 4 do 6 listopada 2005 roku EUREX Historia wspólnie z Górnolężyckim Towarzystwem Nauk i Żytawskim Stowarzyszeniem historyczno-muzealnym zorganizowało w Żytawie sympozjum na temat *Czechy a Górne Łużyce – badania wspólnej historii*. W ten sposób komisja wniosła wkład w obchody jubileuszu 750-lecia miasta.

12 października 2007 roku grupa robocza zorganizowała w Libercu kolejną konferencję. Nosiła tytuł: *Europa środkowa – Czechy – Śląsk – Górne Łużyce w grze wielkich mocarstw w XVIII wieku*. Okazją do zorganizowania konferencji była 250-ta rocznica zniszczenia Żytawy oraz bitwy pod Libercem/Żytawą podczas wojny siedmioletniej.

Zaplanowana przez stronę polską na 2009 rok konferencja z okazji jubileuszu 300-lecia wmurowania kamienia węgielnego pod kościół łaski w Jeleniej Górze nie przeszła niestety przez pierwsze czytanie, i tak grupa robocza EUREX Historia mogła dopiero w 2010 i 2011 roku pokazać się znowu dwoma naukowymi wydarzeniami.

Z okazji 375-tej rocznicy pokoju praskiego, zawartego w 1635 roku pomiędzy cesarzem a elektorem saksońskim wyniku, którego Górne Łużyce z Czech przeszły w dobra elektorskie, w sali mieszczącej ratusza w Żytawie odbyło się uroczyste wydarzenie. Mowę honorową, przyjętą z dużym zainteresowaniem i oklaskami, wygłosił pan docent dr Rudolf Anděl. Właściwa konferencja naukowa na ten temat odbyła się kilka dni później (23.– 24.09.2011 r.) także w Żytawie. Tematami był tzw. reces dodatkowy, który w roku 1636 szczegółowo regulował kwestie przejścia Księstwa Górnych Łużyc z Czech pod panowanie saksońskie.

Poprzez realizację międzynarodowych konferencji na tak zróżnicowane kompleksy tematyczne grupa robocza EUREX Historia wniosła istotny wkład w integrację miłośników historii i naukowców w Euroregionie Nysa i w znacznym zakresie aktywizowała transgraniczną komunikację specjalistyczną. Korzystały z tego w różnym stopniu kolejne wydarzenia i publikacje. Od 2009 roku grupa robocza historia pilotowała także tworzenie muzealnego centrum koordynacyjnego i wystawieniowego Brána Trojzemí w Hrádku nad Nisou, które w przyszłości stanie się ważnym miejscem spotkań z transgraniczną historią Euroregionu i którego koncepcja z mottem przewodnim „Pamięć o własnej przyszłości” będzie otrzymywała ważne impulsy z prac EUREX-u Historia. To, że grupa robocza EUREX Historia podczas 19 lat swojego istnienia przeprowadziła dziesięć międzynarodowych konferencji, że wszystkie referaty zostały opublikowane w formie wydań zbiorowych (to samo udało się w przypadku tegorocznej konferencji), mówi o wysokiej wydajności jej pracy. Pytani o przepis na ten „sukces” dostrzegamy przede wszystkim trzy punkty:

1. Rdzeń grupy stanowiło tylko trzech, potem sześciu członków. Jako historycy byli nie tylko uznanymi specjalistami, lecz po niedługim czasie stali się także przyjaciółmi. Dzięki temu było łatwiej budować mosty i skupiać kolegów po fachu.
2. Pomysły nie były jedynie „produkowane”, lecz także realizowane. Obowiązujące zasady: nośne pomysły na konferencje były wspólnie przekształcane w wykonalne koncepcje. Następnie czeska, polska lub niemiecka strona przejmowała główną odpowiedzialność za finansowanie i organizację wydarzenia oraz za publikację jej naukowych wyników.
3. Po czeskiej i niemieckiej stronie udało się zapewnić ciągłość członków grupy. Osiem z dziesięciu konferencji było zorganizowanych przez nich.

Jesteśmy zdania, że EUREX Historia mogła się w specjalny sposób przyczynić do sukcesu współpracy w ramach Euroregionu Nysa i dziękujemy Państwu za uwagę.

WIDOKI I PERSPEKTYWY PRACY GRUPY ROBOCZEJ EUREX HISTORIA NA LATA 2011-2020

W obliczu aktualnego bilansu naszej pracy w grupie roboczej EUREX Historia chcielibyśmy naszą działalność w przyszłości kontynuować podobnie. Inicjowanie trójstronnych konferencji na tematy historyczne powinno stanowić filar prac komisji, także realizacja publikowania referatów konferencyjnych, które dzięki temu są dostępne przez długi czas i pozostaną trwałą wartością. Ciągłość jest ważna dla wymiany wiedzy specjalistycznej i komunikacji ponad granicami. Wzmacnianie tożsamości regionalnej za pomocą poruszania ważnych tematów i dyskusji nad nimi powinno być w dalszym ciągu rozbudowywane i intensyfikowane. Należy sobie życzyć, żeby praca komisji jeszcze mocniej niż dotychczas posuwała się naprzód w duchu trójstronnego równouprawnienia.

W związku w tym należy podkreślić, że praca EUREX-u Historia tylko wtedy może przynosić sukcesy, jeżeli w dalszym ciągu będzie się udawać znajdowanie partnerów do realizacji konferencji i innych projektów. Wyraźny też tutaj nadzieję, żeby zarząd Euroregionu Nysa jeszcze mocniej niż dotychczas wspierał pracę komisji w projektach objętych dofinansowaniem i żeby pomagał w poszukiwaniu możliwości finansowania ważnych projektów.

W ramach prac EUREX-u Historia należy wzmacniać i rozbudowywać efekt synergii pomiędzy członkami i ich instytucjami jako kontynuację dotychczasowego stanu rzeczy (na przykład współpraca z Politechniką w Libercu) oraz dalsze kontakty wewnątrz samego Euroregionu Nysa.

- z uniwersytetami, szkołami wyższymi i ich podmiotami odpowiedzialnymi;
- z towarzystwami naukowymi i stowarzyszeniami historycznymi;

- z muzeami i porównywanymi placówkami kultury;
- z innymi grupami roboczymi Euroregionu (m. in. Biblioteki, Edukacja, Zabytki);
- z mediami o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym.

Komisja powinna też bardziej poświęcić się wspieraniu młodego pokolenia inicjując i pilotując projekty z udziałem młodzieży i studentów oraz bardziej atrakcyjnie organizować wydarzenia także dla młodszych uczestników. Ścisłe związki komisji z katedrą historii Politechniki w Libercu stanowi do tego dobrą bazę.

Centrum koordynacyjne i wystawiennicze Brána Trojzemí w Hrádku nad Nisou należy wspierać jako centralny punkt przyszłej sieci muzealnej całego Euroregionu. To zamyka doradczą współpracę przy opracowywaniu koncepcji wystaw i wydarzeń tak samo, jak wykorzystanie jako miejsca na obrady – szczególnie dla samej grupy EUREX Historia – i jako miejsca, gdzie też inne grupy robocze Euroregionu Nysa mogłyby ze swoimi partnerami prezentować wyniki prac.

Ważne przedsięwzięcie na nadchodzące lata dotyczy inicjowania i merytorycznego pilotowania publikacji. We współpracy z przedstawicielami grupy EUREX Edukacja i EUREX Biblioteki należy opracować trójstronne wydawnictwa pogłębione o transgranicznej historii Euroregionu Nysa. Powinny mieć solidne fundamenty naukowe, ale przede wszystkim charakter popularno-naukowy i uzyskać liczną publiczność oraz też móc być wykorzystywane na przykład w szkołach. Jednak na opracowanie i realizację takich projektów nieodzowne są duże środki finansowe. Trzeba znaleźć silne podmioty odpowiedzialne za te tak samo wymagające jak i znaczące projekty z dziedziny edukacji i polityki kultury, przy czym EUREX Historia w odniesieniu do tego i w związku z możliwościami finansowania apeluje o doradcze wsparcie zarządu i innych gremiów Euroregionu Nysa.

OCHRONA ZABYTKÓW – WAŻNY PRIORYTET EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA

O tym, że dziedzictwo przeszłości w wielokulturowym obszarze, tworzącym dziś nasz Euroregion to jego wielkie bogactwo i cenny atut rozwoju, jego twórcy przekonani byli od początku. Już w memorandum konferencji „Dreiländereck” (maj 1991 r.) wśród głównych celów, dla których powstaje ta transgraniczna wspólnota, eksponowano poprawę stanu środowiska tak przyrodniczego jak i kulturowego. Było to zrozumiałe, gdy przypomnieć stan ekologicznej i kulturowej degradacji tych ziem, po dziesięcioleciach komunizmu. Dla politycznych decydentów z poprzedniej epoki, były to dalekie peryferia położone gdzieś na obrzeżach NRD, CSRS i PRL, nadające się głównie do bezwzględnej przemysłowej eksploatacji. Cierpiała przyroda, chorowali ludzie, ginęły zabytki... Dla nas oczywiste było to, że ten pięk-

ny rejon środkowej Europy, tak bogaty w walory przyrody i liczniejsze tu niż gdzieś indziej zabytki, powinien swoją pomyślność budować na tych właśnie atutach: rozwijać funkcje turystyczne,

uzdrowiskowe, rekreacyjne, sprzyjać też rozwojowi kultury, wiedzy, edukacji... A zatem oferować mieszkańcom tych ziem i liczny gościom atrakcje wyższego rzędu, wzbogacając ich estetyczno-kulturową i duchową wrażliwość. W tym kontekście ochrona i pielęgnacja zabytków musiały stać się jednym z kluczowych priorytetów w strategicznej misji Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Jak realizacja tej misji przebiega dotąd, oraz co – zdaniem euroregionalnej grupy eksperckiej, Eurex-u ZABYTKI – należy uczynić, aby jej skuteczność wydatnie zwiększyć, o tym w syntetycznym skrócie informujemy poniżej.

RETROSPEKCJA 1991-2011

Pierwszą w ERN okazję do spotkania konserwatorów zabytków stworzyła niemiecka firma „Desovag” organizując w 1992 roku, w Żytawie konferencję poświęconą ochronie zabytków architektury drewnianej. Przybyło wielu przedstawicieli różnych środowisk związanych z ochroną dóbr Kultury. Ich dalszym kontaktom sprzyjało to, że na terenie Euroregionu swoją aktywność zaczęło wtedy rozwijać szereg osób i placówek, zaangażowanych na rzecz praktycznej ochrony zabytków. Należy tu zwłaszcza wymienić podmioty ze strony niemieckiej:

- Görlitzer Fortbildungszentrum für Handwerk und Denkmalpflege, kierowane wtedy przez panów prof. Heriberta Jünemanna i Manfreda Zukunfta,
- Architektka Miasta Ebersbach – panią Dolores Weidner, która wraz z innymi specjalistami zainicjowała kampanię na rzecz ochrony „domów przysłupowych”,
- Międzynarodowe Centrum Spotkań tworzone w zabytkowym zespole przy klasztorze St. Marienthal w Ostritz.

Odpowiednikami tego ostatniego przykładu były dwa inne place budowy związane z zabytkami: klasztor w Hejnicach (CZ), z powstającym tam Centrum Odnowy Duchowej oraz XVI-wieczny Dwór Czarne w Jeleniej Górze (PL) z projektowanym tu Międzynarodowym Ośrodkiem Kultury Ekologicznej. To właśnie w Dworze Czarne, w dniu 13.09.1995 r. odbyła się pierwsza trójstronna narada poświęcona utworzeniu grupy roboczej

„OCHRONA ZABYTKÓW”. Takie były początki...

Dokumentacja pracy grupy, zawarta w kilku grubych segregatorach, daje obraz wielokierunkowej aktywności coraz liczniejszego kręgu fachowców oraz miłośników zabytków z trzech krajów członkowskich ERN. Regularne, trójstronne posiedzenia (średnio 3 razy w roku) grupa stara się każdorazowo organizować w innym obiekcie zabytkowym, co pozwala wzbogacać swoją wiedzę o zabytkach sąsiadów a ponadto umożliwia bezpośrednią wymianę praktycznych doświadczeń czeskich, saksońskich i polskich specjalistów. Na przestrzeni 16 lat swego działania grupa robocza „OCHRONA ZABYTKÓW” odbyła 46 formalnych posiedzeń. Niezależnie od tego członkowie grupy uczestniczyli w trudnej dziś do wyliczenia ilości narad, imprez, konferencji, seminariów i tym podobnych zdarzeń, związanych z problemami zabytków.

Tematyka działań grupy roboczej „OCHRONA ZABYTKÓW” wynika z następujących trzech wyzwań, w których grupa widzi swoją statutową misję. Są to:

1. Skuteczna ochrona w interesie przyszłych pokoleń materialnych dóbr kultury, zwłaszcza o cechach unikatowych jak „domy przysłupowe”,
2. Budowanie nie tylko społecznej wrażliwości na los zabytków, ale także świadomości ich znaczenia dla ekonomiki rozwoju w wymiarze lokalnym,
3. Rozwój i stała profesjonalizacja potencjału fachowego dla potrzeb sanacji i pielęgnacji zabytków, zwłaszcza w tradycyjnych zawodach budowlanych na poziomie rzemieślniczym.

W duchu tej misji, jako istotne dla Euroregionu Nysa można przykładowo wymienić następujące inicjatywy:

- publikacja cyklu broszur popularyzujących dziedzictwo kultury ERN w grupach: kościoły, zamki, muzea, architektura ludowa, potrawy narodowe,
- poczynając od roku 1998 – wspólny udział w specjalistycznych targach konserwatorskich „Denkmal” w Lipsku,
- realizacja w ramach programu UE „Leonardo da Vinci” – projektu „Dziedzictwo Kultury –

Tożsamość – Dialog” (Poczdham, Wenecja, Liberec, Görlitz, Jelenia Góra 2005-2006),

- powstanie trójnarodowego projektu pod hasłem „Kraina Domów Przysłupowych” (Ebersbach, czerwiec 2003 r.) a następnie zatwierdzenie przez Prezydium ERN strategicznej koncepcji rozwoju regionu pod tym samym hasłem (Żytawa, październik 2007 r.),
- coroczne imprezy w ramach „Dni Otwartych Domów Przysłupowych” (ostatnia niedziela maja, poczynając od r. 2008).

STRATEGIA NA LATA 2012-2020

Sytuacja zabytków na obszarze ERN w latach 1991-2011 uległa radykalnej poprawie. Mimo to, oceniając swoje kilkunastoletnie doświadczenia oraz dotychczasowy dorobek, nasza grupa robocza (od 2004 r. funkcjonująca jako EUREKS Zabytki), daleka jest od poczucia pełnej satysfakcji. Nie tylko, dlatego iż w roku 2010 zostaliśmy doświadczeni przez powódź, która dokonała spustoszenia wśród domów przysłupowych, zwłaszcza w Bogatyni, co uświadomiło nam, iż nasz Euroregionu, choć jest już okrzepłą i dobrze funkcjonującą wspólnotą, niestety nie jest przygotowany do skutecznego niesienia pomocy tam, gdzie jest ona pilnie potrzebna. Ale nawet pomijając sytuacje tak skrajne, na samozadowolenie nie pozwala świadomość, iż zarówno tempo, zakres ilościowy a często też sposoby ratowania i przywracania do życia zabytków, nie odpowiadają potrzebom, jakie dostrzegamy i standardom, jakie uważamy za właściwe. Szczególnie dobitnie ilustrują to różne bariery, na jakie od lat napotykały obywatelskie inicjatywy na rzecz skutecznej ochrony i pielęgnacji architektury ludowej, zwłaszcza domów przysłupowych zwanych „łuzycznymi”. Warto tu przypomnieć, że od szeregu lat powraca postulat, aby wieloprzestrzenny obszar

unikatowego krajobrazu kulturowego, jakim jest „Kraina Domów Przysłupowych” został wpisany na listę światowego dziedzictwa ludzkości, zwaną „Listą UNESCO”.

W świetle stwierdzeń przytoczonych na wstępie, pokonanie problemów i deficytów, jakie dziś jeszcze blokują przyspieszenie działań służących ochronie tak cennych walorów jest konieczne! W naszym przekonaniu jest też możliwe, ale wymaga nowego spojrzenia na cały kompleks spraw związanych z zabytkami. Strategia, jaką Eureks „ZABYTKI” pragnie zarekomendować Radzie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, odpowiada formule „ucieczki do przodu”.

Co miałyby to oznaczać?

1. Zakładamy, że ochrona i pielęgnacja dóbr kultury może i powinna stać się rzeczywistym priorytetem, a w efekcie także „marką” naszego Euroregionu, zasłużenie wyróżniającą go w wymiarze europejskim.
2. Konieczne jest możliwie pełne zdiagnozowanie stanu i kondycji nie tylko samych zabytków w ERN, ale też sił i środków, jakich one wymagają.
3. W diagnozie tej zdecydowane pierwszeństwo i skoncentrowanie uwagi winno dotyczyć potrzeb „Krainy Domów Przysłupowych”.
4. Znając w tym zakresie skalę najpilniejszych deficytów (finansowych, kadrowych, logistycznych, legislacyjnych, edukacyjnych i in.) należy podjąć aktywne starania o ich redukcję, m.in. poprzez zapewnienie odpowiednich funduszy w budżecie Unii Europejskiej na lata 2014-20.

EUREX Zabytki, współdziałając z euroregionalnymi ekspertami z innych dziedzin, zamierza przygotować w 2012 r. szczegółowy program działań, zgodny z założeniami jak w punktach 1-4.

20 LAT OCHRONY PRZED ZAGROŻENIAMI. PRZECIWDZIAŁANIE I USUWANIE SKUTKÓW KATASTROF I KLĘSK NA STYKU GRANIC NIEMIEC, CZECH I POLSKI

„Bezpieczeństwo nie jest
wszystkim, lecz bez bezpieczeń-
stwa wszystko jest niczym”

K. Nauman

Styk granic Niemiec, Czech i Polski to wyjątkowe miejsce geopolityczne, na które składają się potencjały współpracy, ale i potencjały zagrożeń. Wydarzenia z ostatnich lat unaoczniają nam wszystkim skalę problemu i jednocześnie dowodzą potrzeby wzajemnej współpracy transgranicznej na tym obszarze.

Ukształtowanie terenu zawierające trudne klimatycznie góry (Karkonosze) z najwyższym szczytem Śnieżką, nieco mniejsze, ale równie dynamiczne pogodowo Góry Izerskie, Góry

Łużyckie oraz pogórza tych gór z licznymi źródłami, rzekami i potokami o dużej różnicy poziomów, przy stosunkowo niewielkich równinach, nadają zagrożeniom powodziowym specy-

ficzny wymiar. Wspólna rzeka graniczna między Polską a Niemcami – Nysa Łużycka, ze źródłami w Czechach, wielokrotnie na przestrzeni ostatnich lat powodowała zagrożenia nie tylko dla terenów bezpośrednio przyległych, ale w całym systemie zlewni. Także inne rzeki jak Łaba, Jizera, Bóbr czy Kwisa wraz z dopływami charakteryzują się dużą różnicą poziomów w swym początkowym biegu. Z tego względu powodzie występujące na obszarze Euroregionu Nysa charakteryzują się gwałtownością i dynamiką zjawisk. Skutkuje to określonymi utrudnieniami dla mieszkańców i odpowiednich służb, stawiając bardzo duże wymagania w zakresie koordynacji i szybkości działania.

Obok zagrożeń powodziowych obszar ten narażony jest na różnego rodzaju skażenia i zagrożenia cywilizacyjne. Zakończony ogromnym sukcesem projekt Czarny Trójkąt, zapominany już z powodu widocznych jakościowych zmian w środowisku, zbudowany był na fatalnym wówczas stanie środowiska naturalnego.

Z biegiem lat, na skutek licznych i kosztownych działań stan środowiska uległ zasadniczej poprawie, ale zagrożenia skażeniem nie zmalały. Jest tak m.in. z powodu rozwoju transportu, przez obszar Euroregionu Nysa przebiegają ważne szlaki transportowe generujące liczne potencjalne niebezpieczeństwa.

Ochrona przeciwpożarowa zwykle dotyczy lokalnych zagrożeń, zdarzają się jednak i zagrożenia w większej skali, jak pożary lasów czy obiektów przemysłowych.

Zagrożeniem są również sfery weterynaryjna oraz sanitarna. Pożary i skażenia mają negatywny wpływ na środowisko naturalne, a także na jakość życia mieszkańców oraz funkcjonowanie różnych gałęzi gospodarki i rolnictwa.

Innym rodzajem zagrożeń jest sfera cywilizacji i oddziaływania społecznego w postaci przestępczości. W latach 1991-2007 granice w znacznie większym stopniu stwarzały utrudnienia dla przestępczości transgranicznej, a obok służb policyjnych i prokuratorskich w przeciwdziałanie i ściganie włączały się służby graniczne. Przestępczość celna była jednym z najistotniejszych składników całej przestępczości przygranicznej. Wejście Polski i Czech 21.12.2007 do strefy Schengen oraz

wcześniejsze rozszerzenie Unii Europejskiej zasadniczo zmieniło kwestię odpraw granicznych. Spowodowało to automatycznie niepewność mieszkańców strony niemieckiej, która spodziewała się wzrostu przestępczości. Obawy te nie potwierdziły się jednak, m.in. z powodu bardzo dobrej współpracy kompetentnych podmiotów, takich jak np. policja.

Położenie geopolityczne na styku granic Niemiec, Czech i Polski powoduje, iż skala problemu wszelkiego rodzaju zagrożeń jest potęgowana przez zagrożenia pochodzące z innego państwa. Może być to czynnik środowiskowy kształtowany przez warunki klimatyczne, może również wynikać z uwarunkowań społecznych.

Powstanie Euroregionu Nysa zawierało w sobie świadomość potrzeby współpracy, gdyż zagrożenia np. klimatyczne nie uwzględniają kwestii granic. Doświadczenie wskazywało także, że uszczelnienia odpraw celnych również nie gwarantują np. eliminacji przestępczości międzynarodowej. Dodatkowo pojawiły się wpływy makropolityki i sytuacje związane z globalizacją. Ułatwienia w przemieszczaniu się postawiły w innym świetle elementy zagrożeń sanitarnych czy weterynaryjnych.

Transformacja przełomu lat 80/90-tych zwolniła nowy pogląd na możliwości rozwoju periferijnych do tej pory obszarów trzech państw. Dostrzeżono potrzebę współpracy transgranicznej, jako szansy na zmianę niekorzystnych uwarunkowań. Kwestie bezpieczeństwa były, więc jednym z fundamentów całej filozofii kooperacji przygranicznej. Skoro zagrożenia mają charakter transgraniczny, to i przeciwdziałanie musi opierać się na bezpośredniej transgranicznej współpracy wszystkich, nie tylko kompetentnych prawnie podmiotów, lecz również organizacji pozarządowych i samych mieszkańców. By nadać kwestiom szeroko pojętego bezpieczeństwa ramy zorganizowanej płaszczyzny kooperacji, już na samym początku, czyli 21.12.1991 r. powołano do życia euroregionalną Grupę Roboczą „Ochrona przed katastrofami. Bezpieczeństwo”. W toku swojej działalności Grupa ta ulegała przekształceniom tematycznym, co wpływało na skład i zaangażowanie różnych osób i instytucji. Większy nacisk na

przestępczość ze szczególnym akcentem na policję z biegiem lat został zastąpiony przez priorytety dotyczące zarządzania kryzysowego, czego efektem stało się rozdzielenie w dniu 28.02.1998 na dwie Grupy: „Ochrona przed katastrofami” i „Bezpieczeństwo”, gdzie w tym pierwszym przypadku główna aktywność przypadała strażom pożarnych, zaś w drugim policji, a zwłaszcza Międzynarodowemu Stowarzyszeniu Policji (IPA). Wobec zmian administracyjnych po polskiej i czeskiej stronie współpraca policji zaczęła być koordynowana bezpośrednio na poziomie struktur policyjnych, co wynikało również z realizacji bardzo specjalistycznych inicjatyw. Natomiast tematyka zarządzania kryzysowego znalazła się wśród priorytetów euroregionalnych na poziomie Grupy Roboczej „Transgraniczne Zarządzanie Kryzysowe” będącej kontynuacją ochrony przed katastrofami. Kolejnym etapem modyfikacji tematycznej stało się wyłączenie w roku 2007 kwestii ratownictwa medycznego jako samodzielnej Grupy Roboczej. Pomimo obecności praktycznie wszystkich tematów związanych z bezpieczeństwem, potrzeba bezpośredniej współpracy w konkretnych, także usamodzielnionych dziedzinach determinowała priorytety coraz bardziej skoncentrowane na zarządzaniu kryzysowym. By jednak nie tracić ogólnego poglądu na bezpieczeństwo i utrzymać ogólny monitoring powołano w roku 2003 dodatkowe gremium w postaci Forum Bezpieczeństwa (FOR-BES), które grupuje wszystkie przestrzenie związane ze sferą bezpieczeństwa.

Po pierwszych latach ideowego podejścia do bezpieczeństwa oraz potrzeby bezpośredniej współpracy, zaczęto definiować konkretne wymogi tej współpracy. Powódź w roku 1997 wyzwołała znacznie większy nacisk społeczny, medialny i polityczny na uregulowania służące łatwiejszej i szybszej transpozycji informacji do sąsiedniego kraju oraz na bardziej skuteczną kooperację służb bezpieczeństwa.

Sfera bezpieczeństwa jest w Niemczech, Czechach i Polsce ustawowo przypisywana różnym podmiotom. Z tego względu oraz z uwagi na fakt braku uregulowań dla międzynarodowej współpracy rozpoczęto w połowie lat 90-tych prace nad stosowymi umowami i porozumie-

niami. Euroregion Nysa był jednym z inicjatorów tych umów argumenty lokując przede wszystkim na realnych doświadczeniach i wielu działaniach ćwiczeniowych. W kolejnych 6 latach podpisano stosowne akty prawne dla kooperacji polsko-niemieckiej i polsko-czeskiej. Były to ważne i konieczne dokumenty dające fundamenty służbom, inspekcjom i strażom. Mankamentem stała się długa ścieżka legislacyjna powodująca, że przez kolejne lata oczekiwano na umożliwienie współpracy. Niemniej ówczesne umowy i porozumienia należy ocenić bardzo wysoko, zwłaszcza, iż nie było w tej części kontynentu zbyt wielu podobnych inicjatyw. Wraz z wejściem Polski i Czech do Unii Europejskiej pojawiły się nadzieje na nowe szanse i możliwości w sferze bezpieczeństwa. Podjęte wówczas inicjatywy wejścia w życie układu z Schengen spowodowały koncentrację na zadaniach dostosowawczych do wymogów na granicach, zwłaszcza wschodnich – czyli zewnętrznych UE. Starania dotyczące spełnienia wymogów formalnych i technicznych na granicach zewnętrznych odsunęły nieco możliwości dyskusji o problemach bieżących na granicach wewnętrznych, którymi stała się granica polsko-niemiecka, czesko-niemiecka i polsko-czeska.

Równocześnie kolejne doświadczenia mniejszych i większych zagrożeń generowały coraz większą potrzebę zacieśnienia współpracy gdyż mieszkańcy postrzegając bardzo pozytywnie rozszerzenie Unii oraz układ Schengen oczekiwali powstania konkretnych mechanizmów kooperacji, przede wszystkim skutecznych na wypadek zagrożeń i potrzeb, np. pomoc medyczna.

W tym momencie należy podkreślić, jakie rodzaje tej współpracy w Euroregionie Nysa występują i odnieść się przede wszystkim do gór (współpracy Karkonoskiej Grupy GOPR i Horskiej Służby), do służb organów ścigania i sprawiedliwości (Policja, Straże Miejskie, Prokuratura, Straż Graniczna, Straż Celna) oraz do ratownictwa (Staże Pożarne, Pogotowie Ratunkowe) i administracji (zarządzanie kryzysowe w samorządach i w strukturach rządowych).

Na Forum Bezpieczeństwa w Bautzen w roku 2007 z udziałem wiceministrów spraw wewnętrznych Polski, Czech u Saksonii podpisano porozu-

mienie dla tworzenia wspólnego systemu zarządzania i reagowania kryzysowego ujętego w idei tzw. Dokumentu Akcji. Idea ta zakładała powstanie bazy danych możliwych zagrożeń oraz sił ratowniczych dla całego Euroregionu Nysa, wraz z systemem powiadamiania i wzywania pomocy.

Prace nad Dokumentem okazały się jednak niemożliwe bez wprowadzenia ułatwień prawnych, gdyż wspomniane wcześniej umowy i porozumienia międzyrządowe sprawdzając się w warunkach zachowania procedury dużych zdarzeń, nie zawierały płaszczyzny bieżącej współpracy transgranicznej. Jak cenne były inicjatywy euroregionalne dążące do zmian udowodniła tragiczna powódź na trójstyku w 2010 roku? Zadziałał bardzo klasyczny mechanizm szybkiego rozwoju zdarzeń, dla którego nie przewidziano miejsca w regulacjach. Mimo, iż wszystkie służby zareagowały zgodnie ze swoimi wytycznymi, to unaoczniono wszystkim, iż w przypadku obszaru Euroregionu Nysa trzeba wypracować inne zasady zarządzania kryzysem. Obecnie trwają prace nad nowymi regulacjami, jednakże można wyczuć obawy o hermetyzowanie się środowisk pracujących w tej sprawie wokół podmiotów ustawowo związanych z ratownictwem i bezpieczeństwem. Pozostaje mieć nadzieję, iż efekt tych prac będzie pozytywny, gdyż nie ma innego bardziej uniwersalnego obszaru współpracy poza Euroregionem Nysa dysponującego najdłuższą historią i największym zespołem doświadczeń opisanych, zbadanych, które wraz z ogromną ilością ćwiczeń praktycznych, warsztatów, konferencji i spotkań stanowić mogłyby cenne zbiór wskazówek dla kształtowania nowej rzeczywistości.

W ostatnim okresie wśród priorytetów z zakresu zarządzania kryzysowego pojawiła się idea wpisania prewencji jako jednego z głównych kierunków w przyszłości. Obok koniecznych aktualizacji norm prawnych coraz większego znaczenia nabiera kwestia edukacji społeczeństwa. Jest przy tym oczywiste, iż suma indywidualnych zachowań decyduje o poczuciu bezpieczeństwa. Nie ma, bowiem możliwości przy każdym znajdował się strażak, policjant czy lekarz. Dlatego struktury europejskie tak znacząco eksponują zaangażo-

wanie środowisk obywatelskich w sferze prewencji. Na podkreślenie zasługuje tu inicjatywa stałej edukacji dla bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na płaszczyźnie Konkursu „Uczę się bezpiecznie żyć”. Równocześnie na bazie ostatnich doświadczeń powodziowych coraz aktywniej wdraża się system szkoleń dla dorosłych, osób związanych z administracją i służbami. Rysuje się, więc możliwość wspierania systemu bezpieczeństwa na zasadzie trzech filarów: rządowy, samorządowy, pozarządowy. Podkreślając słowo „wspierania” wyraźnie wskazuję świadomość – kto jest do czego powołany? Jednocześnie jednak jest oczywistą oczywistością konieczność kooperacji wszystkich na rzecz jednego celu – BEZPIECZEŃSTWA.

Wnioski do Memorandum:

Bezpieczeństwo było, jest i będzie jednym z priorytetów euroregionalnych. Wynika to z oczywistego faktu determinowania przez bezpieczeństwo wszelkiej aktywności ludzkiej, a także stanu środowiska naturalnego. Doceniając wielki wkład wielu osób i instytucji, należy podkreślić, że suma doświadczeń w ramach Euroregionu Nysa na płaszczyźnie bezpieczeństwa należy do największych w Europie. Wciąż jednak istnieją problemy, które na rzecz tego regionu należy rozwiązać usprawniając kooperację wszystkich podmiotów związanych z bezpieczeństwem. Regulacje prawne każdego z krajów są pryzmatem postrzegania regulacji systemu bezpieczeństwa na pograniczu. Podobnie umowy i porozumienia międzypaństwowe i międzyresortowe. Współczesność i przyszłość stawiają jednak coraz większe wymagania, co wiąże się także z oczekiwaniami naszych społeczeństw. W tym celu potrzebne są nowe ramy prawne wspierające bieżącą współpracę w bezpieczeństwie na pograniczu. Koniecznej jest również wsparcie dla inicjatyw edukacyjnych, w tym Konkursu „Uczę się bezpiecznie żyć”, szkoleń i publikacji. Niezwykle ważne jest dostrzeganie potrzeby zdecydowanie większych środków w perspektywie finansowej 2014-2020 dla inicjatyw wspierających narodowe i przyszły transgraniczny system bezpieczeństwa we wspólnej przestrzeni europejskiej.

RÓWNOŚĆ SZANS

RETROSPEKCJA:

Rada Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa na posiedzeniu w dniu 31 sierpnia 2008 roku powzięła uchwałę o utworzeniu euroregionalnej grupy roboczej Równość szans. Uchwałę poprzedziła szeroka dyskusja z udziałem kobiet i mężczyzn w Euroregionie Nysa.

HISTORIA POWSTANIA

Unia Europejska od jej założenia realizuje zasadę równego traktowania kobiet i mężczyzn, której głównym celem jest likwidacja dysproporcji i wspieranie równego traktowania na terenie całej Wspólnoty Europejskiej. W celu wsparcia krajów członkowskich w realizacji tego celu, za pośrednictwem komisji także w obszarze równości szans inicjuje się przetargi i ustala programy działania. Tę możliwość w 2006 roku wykorzystał ówczesny powiat Löbau-Zittau we współpracy

z Powiatem lubańskim i Libereckým krajem i zainicjował projekt „Równość szans kobiet i mężczyzn w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa”. Wdrożenie projektu odbyło się poprzez Międzynarodowe Centrum Spotkań St. Marienthal w Ostritz. Celem tego projektu było zakorzenienie równości szans kobiet i mężczyzn jako stałej zasady przewodniej w niemiecko-polsko-czeskim Euroregionie. Podczas 18 miesięcy trwania projektu uczestniczyło w nim około 1000 kobiet i mężczyzn z trzech krajów w pracy sieci, zdobywaniu kwalifikacji i w konferencjach. Współpraca transgraniczna, mimo różnych warunków w trzech krajach sąsiedzkich, udała się wzorcowo.

Grupa robocza EUREX Równość szans jako politycznie zalegalizowana struktura robocza związku gmin Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa powinna stanowić podstawę dla długoterminowego wdrażania celu projektowego zakorzenienia równości szans kobiet i mężczyzn jako stałej politycznej zasady przewodniej. Uchwalona na zakończenie projektu Deklaracja Marienthalska ze

swoim katalogiem działań tworzy podstawę do dalszej pracy. W deklaracji jest m.in. napisane:

„Wprowadzenie równych szans we wszystkich dziedzinach polityki stanowi długotrwały wkład w uatrakcyjnianie naszego Euroregionu dla kobiet i mężczyzn i w ten sposób jest szansą przeciwdziałania migracji i wspierania imigracji. Równość szans jest decydującym kryterium gospodarczego i społecznego sukcesu w naszym wspólnym Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa.”

EUREX RÓWNOŚĆ SZANS W PRAKTYCZNEJ REALIZACJI – PROCES

Równość szans potrzebuje dobrej kondycji i długiego oddechu, to przypuszczano już na pierwszym euroregionalnym szczycie kobiet w marcu 2007 roku na górze Hwozd w Górach Żytawskich i to stale się też potwierdza w pracach EUREX-u do dnia dzisiejszego. W czerwcu 2008 roku odbyło się zebranie założycielskie grupy roboczej EUREX Równość szans. Tam sformułowano cele i oczekiwania, dla których katalog działań Deklaracji Marientalskiej stanowił podstawę prac. Przedstawiano i dyskutowano pierwsze pomysły na projekty. Członkinie EUREX-u postrzegają się jako inicjatorki i osoby wspierające projekty dotyczące równości szans.

Określenie tematów i głównych aspektów na pierwszych wspólnych posiedzeniach każdy z uczestników widział inaczej. I tak strona polska jako główny aspekt EUREX-u widzi równość szans niepełno- i pełnosprawnych. To utrudnia współpracę, bo Niemcy i Czeszy członkowie pracują głównie na obszarze równości szans kobiet i mężczyzn. Starają się działać jak multiplikatory, przekazywać odpowiednie informacje i pośredniczyć w znajdowaniu partnerów do rozmowy.

W pracy merytorycznej próbujemy znajdować kompromis. Na posiedzeniach jest miejsce na oba tematy, pomimo że umiejscowienie interesów jest różne. Na przykład polskie organizacje niepełnosprawnych przedstawiały swoje projekty i opowiadały o sytuacji niepełnosprawnych w kraju.

Na ostatnim spotkaniu jedna z przedstawicielek Międzynarodowego Centrum Spotkań St. Marienthal przedstawiła bardzo szczególnie

projekt. Po raz pierwszy w tym roku odbył się międzynarodowy Girl's & Boy's Day. Według informacji Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży ten projekt posiada unikalną propozycję sprzedaży (USP) na obszarze pogranicza Republiki Federalnej. Podczas dni akcji orientacji zawodowej uczennice i uczniowie poznają zawody określane jako nietypowe dla kobiet wzgl. dla mężczyzn. Konkretnie rzecz ujmując dziewczęta wizytowały przedsiębiorstwa branży energetycznej, a chłopcy placówki socjalne. Oczywiście mogli też próbować różnych praktycznych rzeczy. Dziewczęta i chłopcy pochodzili ze szkół trzech krajów Euroregionu i odwiedzali też przedsiębiorstwa i placówki w tych trzech krajach. Projekt możliwy był do zrealizowania dzięki wsparciu z funduszu małych projektów Euroregionu. Te przedstawienia projektów stanowią wewnątrz grupy roboczej punkt wyjścia dla wzmoczonej dyskusji o sytuacji w danych krajach. Służą wymianie doświadczeń i dostarczają nowych pomysłów dla współpracy transgranicznej.

WIDOKI I CELE

Wszyscy członkowie grupy roboczej Równość szans są zgodni co do tego, że dotychczas nie znaleźli idealnej struktury pracy. Droga, którą kroczymy, jest konstruktywnym procesem dla umożliwienia wszystkim uczestnikom pracy zorientowanej na cel. Teraz przeważa wizja zajmowania się dwoma głównymi aspektami w pracach grupy roboczej – równością szans kobiet i mężczyzn i równością szans niepełnosprawnych. Ponadto nieodzownie konieczne jest wprowadzenie przedstawicieli osób niepełnosprawnych z niemieckiej i czeskiej strony w problematykę równości szans niepełnosprawnych. Po drugie konieczne jest wydelegowanie przez stronę polską przedstawiciela do tematyki równości szans kobiet i mężczyzn.

Równość szans to temat przekrojowy, przechodzący przez wszystkie obszary życia społecznego. Na to powinna być bardziej ukierunkowana przyszła praca EUREX-u Równość szans. Dlatego wszyscy członkowie serdecznie pozdrawiają tę wspólną konferencję grup roboczych EUREX i oczekują fachowej wymiany między grupami ekspertów jako elementu stałej współpracy.

STATYSTYKA

Jednym z warunków zbliżenia się społeczeństw zamieszkujących po przeciwnych stronach granicy oraz nawiązania dobrosąsiedzkiej współpracy jest wzajemne poznanie się, uświadomienie sobie podobieństw, a także istniejących różnic. Myśl ta stała się wyzwaniem dla służb statystycznych w powstającym, na początku lat 90-tych, Euroregionie Nysa. Statystycy z Liberca, Kamenz i Jeleniej Góry rozpoczęli współpracę tuż po utworzeniu Euroregionu tj. na przełomie lat 1991/92,

próbując od początku aktywnie włączyć się w realizację idei euroregionalnych, dostarczając informacje o poszczególnych częściach Euroregionu i o zamieszkujących je społeczeństwach.

Głównym problemem w realizacji tego zadania są istotne różnice metodologiczne występujące pomiędzy statystykami trzech państw. Nie można w prosty sposób zestawić danych z roczników statystycznych: Saksonii, powiatów Północnych Czech i województwa dolnośląskie-

go, ponieważ często pod identycznie brzmiącymi pojęciami kryją się nieporównywalne informacje, szczególnie w takich dziedzinach jak gospodarka, szkolnictwo czy ochrona środowiska, gdzie rozbieżności są największe. Przeciętny ich odbiorca może przykładowo nie wiedzieć, że szkoła podstawowa w Saksonii obejmuje tylko cztery klasy, a w Republice Czeskiej dziewięć, a do osób w tzw. „wieku produkcyjnym” w Czechach i w Niemczech zalicza się osoby, które ukończyły 15-ty rok życia podczas gdy w Polsce dolna granica dla tej kategorii to 18 lat.

Pierwsze spotkanie statystyków ówczesnego Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Jeleniej Górze z przedstawicielami urzędów statystycznych Północnych Czech oraz Saksonii odbyło się 21 listopada 1991 r. w Oybin (Saksonia). Inicjatorami spotkania i animatorami wieloletniej owocnej współpracy byli: dyrektor Urzędu Statystycznego w Jeleniej Górze – Śp. Kazimierz Żurawski, dyrektor Czeskiego Urzędu Statystycznego Przedstawicielstwa Okręgowego w Libercu – Ladislav Knap oraz Zastępca Prezydenta Krajowego Urzędu Statystycznego Saksonii Ullrich Eichler.

Formalne utworzenie trójstronnej grupy roboczej „Statystyka”, działającej w ramach Euroregionu nastąpiło w maju 1997 r. Przewodniczącym grupy został Kazimierz Żurawski. W okresie od 1991 r. do 2011 r. odbyło się około 90 spotkań roboczych statystyków polskich, czeskich i niemieckich w ramach struktur roboczych Euroregionu Nysa. Spotkania organizowane były kolejno w poszczególnych częściach krajowych euroregionów na zasadzie rotacji. Efektem trwającej nieprzerwanie od dwudziestu lat współpracy jest kilkadziesiąt wspólnych publikacji statystyczno-opisowych prezentujących stan rozwoju społeczno-gospodarczego pogranicza polsko-czesko-saksońskiego i efekty prowadzonej współpracy.

Poniżej przedstawiono w ujęciu tematyczno-merytorycznym zestawienie wspólnie opracowanych publikacji:

1. Opracowania metodyczne:

- * Metodyczne i praktyczne problemy statystyki euroregionów (1994 r.).

2. Opracowania kompleksowe:

- * Euroregion Neisse-Nisa-Nysa – podstawowe informacje (1994 r.);
 - * Współpraca transgraniczna w Polsce – efekty i możliwości współpracy strony polskiej na przykładzie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (1996 r.);
 - * Rocznik Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 1998 – podstawowe dane;
 - * Euroregion Neisse-Nisa-Nysa 2000 – folder (2000 r.);
 - * Rocznik statystyczny Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 2003 (2004 r.);
 - * Euroregion Neisse-Nisa-Nysa 2008 – folder (2009 r.);
 - * Pogranicze polsko-czeskie w liczbach 2009 (2010 r.);
- #### 3. Cykl wydawniczy o miastach i powiatach w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa:
- * Görlitz-Jelenia Góra-Liberec (1995 r.);
 - * Bogatynia-Zittau-Hradek nad Nysą (1997 r.);
 - * Zgorzelec-Bautzen-Jablonec nad Nysą (1998 r.);
 - * Löbau-Varnsdorf (1999 r.);
 - * Miasta w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa (1999 r.);
 - * Powiaty w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa (2000 r. oraz coroczna przekrojowa publikacja elektroniczna – od roku 2000, 10 edycji);
 - * Powiaty Euroregionu Nysa (2009 r. wersja czeska, folder opracowany na zlecenie czeskiego sekretariatu Euroregionu).
- #### 4. Cykl wydawniczy – Euroregiony na granicach Polski:
- * Panorama euroregionów (1997 r.);
 - * Panorama euroregionów – wydanie drugie zmodyfikowane (1998 r.);
 - * Euroregiony w nowym podziale terytorialnym Polski (1999 r.);
 - * Euroregiony na granicach Polski 2001 (2001 r.);
 - * Euroregiony na granicach Polski 2003 (2004 r.);
 - * Euroregiony na granicach Polski 2007 (2007 r.).
- #### 5. Dziedzinowe/tematyczne:
- * Stan i ochrona środowiska na pograniczu polsko-czesko-niemieckim (1999 r.);

- * Turystyka w Euroregionie Nisze-Nisa-Nisa (2001r.);
- * Ceny i dochody w Euroregionie Nisze-Nisa-Nisa. Integracja Polski i Czech z Unia Europejską (2003 r.);
- * Ceny w Euroregionie Nisze-Nisa-Nisa (2004 r.);
- * Ceny w Euroregionie Nisa 2003-2005 (2005 r.);
- * Ceny w Euroregionie Nisa 2006 (2006 r.);
- * Ceny w Euroregionie Nisa 2007;
- * Ceny w Euroregionie Nisa 2008;
- * Ceny w Euroregionie Nisa 2009;
- * Ceny w Euroregionie Nisa 2010;
- * Ceny w Euroregionie Nisa 2011;
- * Szkolnictwo w Euroregionie Nisze-Nisa-Nisa 2002 (2004 r.);
- * Ludność i warunki mieszkaniowe na pograniczu polsko-czeskim w świetle wyników narodowych spisów powszechnych (2005 r.);
- * Dzieci w Euroregionie Nisa (2007 r.);
- * Kobiety i mężczyźni w Euroregionie Nisa (2009 r.).

Wyczerpanie nakładów wyżej wymienionych publikacji świadczy o celowości współpracy prowadzonej od lat przez statystyków i potrzebie jej kontynuowania.

Kolejnym wspólnym projektem statystyków, rozpoczętym w 2003 r., jest Transgraniczny polsko-czesko-niemiecki bank danych (Cross-border friendship database). Idea przedsięwzięcia polega na udostępnieniu poprzez sieć internetową zestawu porównywalnych informacji statystycznych

o polskich, czeskich i niemieckich jednostkach podziału terytorialnego. Aktualnie baza ta oferuje odbiorcom poprzez Internet (www.crossborder-database.org) zestaw porównywalnych informacji statystycznych – 250 cech i wskaźników – o polskich, czeskich i niemieckich (Saksonia i Bawaria) jednostkach podziału terytorialnego dla lat 2002-2008. Ze względu na dynamicznie rozwijającą się współpracę euroregionalną, utworzono w niej także moduł, w którym zamieszczone są dane o euroregionach funkcjonujących na pograniczach polsko-czeskim, polsko-niemieckim i czesko-niemieckim.

WNIOSKI

1. Rosnące zainteresowanie współpracą transgraniczną postawiło przed służbami statystycznymi nowe zadania polegające na dostarczaniu wiarygodnej i porównywalnej wiedzy statystycznej o sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarach transgranicznych.
2. Rozwojowi współpracy transgranicznej towarzyszy duże zainteresowanie jej efektami, co rodzi potrzebę opracowywania analiz wpływu tej współpracy na sytuację społeczno-ekonomiczną obszarów przygranicznych.
3. Jak wykazała praktyka niektórych euroregionów bardzo przydatne okazuje się powoływanie wspólnych grup roboczych złożonych z ekspertów, których zadaniem jest obserwacja prowadzonej współpracy i wskazywanie priorytetowych jej obszarów.

EDUKACJA: STAN OBECNY I PERSPEKTYWY

Placówki edukacyjne jak przedszkola, szkoły i stowarzyszenia wnoszą istotny i trwały wkład w przyszłość Euroregionu. Poprzez swoją pracę, ukierunkowaną na interkulturowe spotkania i wspólną naukę dzieci, młodzieży i dorosłych z wszystkich trzech sąsiadujących krajów tworzą ważne podstawy dla znoszenia uprzedzeń, udane transgraniczne bycie razem oraz wzmocnienie wspólnej tożsamości euroregionalnej ludzi żyjących w Euroregionie. Kompetencje interkulturowe i językowe coraz bardziej zyskują na znaczeniu na wspólnym transgranicznym rynku pracy i we wspólnej przestrzeni gospodarczej a tym samym na gospodarczej i zawodowej ważności dla

obywateli. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa oferuje Państwu na starcie specyficzne „miejsce nauki”, ponieważ tu wspólna wielowiekowa historia czworga narodów (włączając Serbołużyczan) łączy się z czterema językami i kulturami odczuwalnymi w życiu codziennym.

Na tym tle już w latach 90-tych w Euroregionie powołano do życia wiele modelowych transgranicznych projektów edukacyjnych. Inicjatywy jak dwujęzyczne projekty wymiany między przedszkolami w Żytawie i Hradku n. Nisou czy Görlitz, trójnarodowy związek szkół SCHKOLA czy Uniwersytet Nysa mogły się przy tej okazji skutecznie ukonstytuować i stale rozwijać. Od 2002 roku takie inicjatywy łączy utworzona na podstawie koncepcji regionów uczących się transgraniczna sieć edukacyjna *PONTES*, tworzy platformę dla trójnarodowej wymiany doświadczeń i kwalifikowania specjalistów i multiplikatorów oraz wspiera uczestników wspólnych działań euroregionalnego marketingu edukacyjnego.

W 2004 roku społeczności lokalne ERNNN powołały do życia Euroregionalną Grupę Ekspertką EUREX Edukacja. Ukonstytuowała się 17.03.2004 roku w Libercu i od tamtej pory postrzega się jako:

- doradcze gremium specjalistyczne Euroregionu Neisse – Nisa – Nysa podczas realizacji strategicznych celów rozwoju Euroregionu w efektywnej transgranicznej przestrzeni edukacyjnej oraz
- inicjator zabiegów transgranicznych o oddziaływaniu ogólnoeuroregionalnym, które przyczyniają się do rozwoju wspólnej euroregionalnej przestrzeni edukacyjnej.

Centralne znaczenie mają tutaj działania służące szeroko rozumianemu przekazywaniu wiedzy o krajach sąsiednich, aktywizacji wielojęzyczności oraz aktywizacji równoprawnej i partnerskiej współpracy we wszystkich dziedzinach edukacji w kontekście kształcenia ustawicznego. Podczas wspólnych dyskusji i prac w grupie EUREX Edukacja coraz bardziej widoczny stawał się potencjał i wartości dodane, jakie dla wszystkich uczestników wynikają z połączenia doświadczeń i kompetencji trzech różnych systemów kształcenia.

Ekspersi grupy EUREX Edukacja angażują się nie tylko jako inicjatorzy, lecz wnoszą także kompetencje i zasoby swoich instytucji w realizację przedsięwzięć, a ponadto szczególnie ściśle współpracują także w transgranicznej sieci edukacyjnej *PONTES*. I tak jednym z pierwszych wspól-

nych działań członków grupy EUREX Edukacja 2005 było zainicjowanie trójjęzycznego „szkolnego portalu informacyjnego Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa” (www.neisse-nisa-nysa.eu). Celem było udostępnienia narzędzia, które z jednej strony uwidoczni wielość transgranicznych działań przedszkoli, szkół i innych jednostek oświatowych, i jednocześnie będzie stanowić platformę dla wymiany doświadczeń, nawiązywania kontaktów ponad granicami i rozwoju transgranicznego partnerstwa i projektów. Realizacja odbyła się w ramach czesko-niemieckiego małego projektu w kooperacji kuratorium Kraju Libereckiego, agencji *PONTES* Ostritz i DODN-u Jelenia Góra. Kolejnymi ważnymi trójnarodowymi działaniami i wynikiem euroregionalnej współpracy są ponadto:

- opracowanie certyfikatu KOMPETENT4, jego implementacja we wszystkich trzech krajach Euroregionu i uznawanie go na podstawie uchwały prezydium Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 2010,
- coroczne euroregionalne konferencje dotyczące kształcenia zawodowego w kontekście transgranicznego obszaru gospodarczego i rynku pracy (organizowane od 2009 roku),
- przeprowadzanie trójnarodowych warsztatów uczniowskich jak euroregionalnego Girls' Day w celu wspierania orientacji zawodowej młodych ludzi na miejscu na transgranicznym obszarze gospodarczym i rynku pracy.
- euroregionalne konferencje i doskonalenie zawodowe dla pedagogów w celu kształcenia interkulturowego i językowego (od 2004 roku),
- opracowanie czterojęzycznej gry edukacyjnej „Schatzsuche – Poszukiwanie skarbów – Hledäfn pokladu – Pytanie poklada” o Euroregionie i jego językach, która jest wykorzystywana w ponad 500 placówkach dla dzieci i w szkołach wszystkich trzech krajów sąsiedzkich,
- przeprowadzanie euroregionalnych festynów nauki (od 2003 roku)
- i znacznie więcej.

Od 2008 roku rok rocznie wybitne projekty i partnerstwa transgranicznej współpracy edukacyjnej są honorowane „Nagrodą Euroregionu

Neisse-Nisa-Nysa” w kategorii edukacja i w ten sposób, jako przykłady dobrej euroregionalnej praktyki stają się znane opinii publicznej. Z biegiem lat współpraca transgraniczna w wielu dziedzinach edukacji w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa stała się już stałą praktyką.

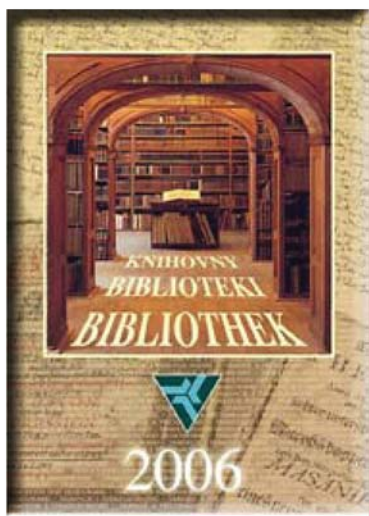
Rozwijające się w ubiegłych latach aktywne współistnienie placówek naszych krajów należy na trwale zabezpieczyć, rozbudowywać i poddawać dalszej kwalifikacji przy jednoczesnym jeszcze aktywniejszym ukierunkowaniu na wzmacnianie kompetencji Euroregio i na wzmacnianie tożsamości mieszkańców Euroregionu. Równocześnie większość działań ciągle jeszcze bazuje na dużym zaangażowaniu charytatywnym uczestników na miejscu i jest zdana na finansowanie w ramach ograniczonych czasowo projektów objętych wsparciem. Wymagają one najczęściej znacznego nakładu administracyjnego, który często przeraża właśnie mniejsze placówki jak przedszkola czy stowarzyszenia. Budowę trwałych stosunków kooperacyjnych utrudniają także przerwy pomiędzy projektami. I wreszcie skomplikowane warunki finansowania parytetowego i realizacji trójnarodowych przedsięwzięć stanowią kolejną przeszkodę, którą koniecznie trzeba pokonać, ponieważ właśnie te projekty mają szczególne znaczenie dla równoprawnego rozwoju naszego regionu trzech krajów.

W celu uzyskania nowej jakości rozwoju Euroregionu do rangi wydajnego transgranicznego obszaru edukacyjnego – wychodząc z już osiągniętego poziomu – szczególną uwagę należy w przyszłości poświęcić stworzeniu warunków ramowych w celu utrwalenia transgranicznych

stosunków kooperacyjnych, stałego podnoszenia jakości transgranicznej pracy edukacyjnej i transferowi dobrych pomysłów na projekty do całego Euroregionu. Do tego celu potrzebne są nośne trójnarodowe struktury integracji i profesjonalne usługi dla wsparcia placówek edukacyjnych, które bez instytucjonalnego spojenia z Euroregionem i jego zasobami, będzie bardzo trudno zapewnić. Droga budowy trójnarodowego związku kooperacyjnego, którą podąża sieć PONTES, z bliźniaczymi strukturami we wszystkich trzech krajach sąsiadujących oraz dążenie do perspektywy zinstytucjonalizowania poprzez założenie europejskiej formy prawnej mogą stanowić obiecujący początek. Dla Euroregionalnej Grupy Eksperckiej EUREX Edukacja wynikają z tego m.in. następujące strategiczne priorytety w pracach na kolejne lata:

- dalszy rozwój jakościowy i profesjonalizacja transgranicznej współpracy edukacyjnej – m.in. przez opracowanie i wdrożenie: wspólnych ofert zdobywania kwalifikacji dla personelu pedagogicznego wszystkich trzech krajów sąsiadujących, wspólnych programów kształcenia z certyfikatami uznawanymi we wszystkich trzech krajach oraz udostępnienie i świadczenie usług wspierających dla partnerstwa transgranicznego i współpracy placówek edukacyjnych;
- stworzenie warunków instytucjonalnych dla wspólnego profesjonalnego zarządzania coraz bardziej zintegrowanym euroregionalnym krajobrazem edukacyjnym w kontekście zorientowanego na przyszłość rozwoju Euroregionu.

BIBLIOTEKI

Regiony oraz regiony graniczne istnieją od początku dziejów świata. Euroregiony dopiero od kilku lat. Region graniczny staje się Euroregionem, jeżeli po obu stronach granicy występuje wola i chęć wspólnego budowania i wzajemnego poznawania się.

Polskę, Czechy i Niemcy łączy ponad tysiącletnia historia. Na przestrzeni wieków symbioza ta funkcjonowała raz lepiej, raz gorzej. Ludzie jednak odczuwali swoją przynależność do obszaru kulturowego, w którym mieszkali. Występowały

tu znaczne różnice pomiędzy bogactwem a biedą, pomiędzy poglądami politycznymi, w tym centralizmem i regionalizmem, zawsze także pojawiała się kwestia dumy narodowej.

Dopiero totalitarna forma nacjonalizmu wpięła się we współzycie głębokim rozłamem, którego w wielu przypadkach do dnia dzisiejszego nie udało się przezwyciężyć. Zmieniały się granice, gorsze jednak było to, że ludzie musieli wyjeżdżać z miejsc, w których mieszkali, byli wypędzani, a także (przede wszystkim Żydzi) konsekwent-

nie zabijani. Takie wydarzenia mocno zaburzyły wieloletnie współzycie.

Przełomowy rok 1989, ponowne zjednoczenie Niemiec, a przede wszystkim przystąpienie Polski i Czech do UE w 2004 roku były ważnymi krokami na drodze do ponownego zjednoczenia starego kontynentu, szczególnie dla nas ważnej Europy Środkowej.

Zadaniem bibliotek jest już z założenia podejmowanie współpracy transgranicznej, ponieważ książka i biblioteka – to podstawowe elementy integracji i współpracy europejskiej. Nie można ich pominąć w dziedzinie gromadzenia dziedzictwa kulturowego, ich (również historyczne) księgozbiory kryją w sobie duchowe bogactwo minionych i obecnych pokoleń.

Znaczenie bibliotek we współpracy rośnie również dzięki temu, że stwarzają one specjalistom nie tylko możliwości osobistych kontaktów, ale także udostępniają ogromne elektroniczne źródła informacji, możliwość łączenia się poprzez systemy informacyjne czy w drodze wirtualnych konferencji.

W poprzednich latach działalność Euroregionu Nysa rozwijała się pomyślnie w wielu dziedzinach, do których należy również bibliotekarstwo. Grupa EUREX – Biblioteki podejmuje teraz próbę oceny sukcesów odnoszonych w minionych latach. Wspólne konferencje, projekty, wydanie kilkunastu publikacji, wystawy i inne przedsięwzięcia są świadectwem dobrych kontaktów i współpracy. Współpraca ta stopniowo przekształcała się w przyjaźń i w przyszłości może jeszcze się pogłębić.

Współpraca Biblioteki Miejskiej w Jeleniej Górze, Państwowej Biblioteki Naukowej w Libercu oraz Państwowej Specjalistycznej Placówki ds. Bibliotek Publicznych w Dreźnie (Staatliche Fachstelle für öffentliche Bibliotheken) od 1993 roku rozwija się na podstawie dwuletnich umów roboczych. Później do współpracy dołączyła również Biblioteka im. Christian-Weise w Zittau. W 1999 roku współpraca zawiązała się oficjalnie. Oznacza to, że założono Grupę Roboczą Biblioteki Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Przez pierwsze lata wspólne działania podejmowały biblioteki publiczne Euroregionu Nysa oraz Euroregionu

Labe. Od 1998 roku odbyło się 7 wspólnych konferencji bibliotekarzy:

1. 1998 Rumburk (CZ) „Biblioteki bez granic” (Inwestycja w biblioteki inwestycją w przyszłość).
2. 1999 Zittau (D) „Bez granic w przyszłość”.
3. 2000 Karpacz (PL) „Budowanie Europy. Nowe zadania bibliotek publicznych jednostek samorządowych w Euroregionie Nysa”.
4. 2002 Bautzen (D) „Integracja europejska – narodowa tożsamość bibliotek (restauracja księgozbiorów, prezentacja księgozbiorów historycznych)”.
5. 2004 Jelenia Góra (PL) „Perspektywy współpracy bibliotek publicznych po przystąpieniu do UE”.
6. 2009 Liberec (CZ) „Biblioteki gminne – potencjał i perspektywy”.
7. 2011 Jelenia Góra (PL) „Usługi elektroniczne w bibliotekach”.

Organizacja trójstronnych konferencji specjalistycznych w cyklach dwuletnich stanowi dla nas zobowiązanie. Konferencje są nie tylko okazją do przyjacielskich spotkań, ale w szczególności to platforma wymiany doświadczeń, forum dyskusyjne. To okazja do wzajemnego porównywania poziomu bibliotek i czerpania inspiracji w celu doskonalenia ich funkcjonowania.

Specjalistyczne seminaria, wymiana doświadczeń z innymi regionami przygranicznymi oraz wspólne wystawy, m.in.:

- 2000 Liberec (CZ) Międzynarodowe sympozjum pn. „Biblioteki dla Europy – Europa dla bibliotek” z okazji uroczystego otwarcia biblioteki w Libercu „Budowla pojednania”.
- 2002 Liberec (CZ) Seminarium spółki ABDOS poświęcone informacjom i doksztalcaniu: „Współpraca regionalna w zjednoczonej Europie”.
- 2004 Liberec (CZ) Seminarium specjalistyczne pn. „Drogi do czytelnictwa” – Praca z czytelnikiem dziecięcym w bibliotekach.
- 2004 Zittau (D) Uroczyste spotkanie z okazji rozszerzenia Unii Europejskiej. Podpisanie umowy o współpracy bibliotek Euroregionu Nysa na lata 2004/2005.

- 2005 Zielona Góra (PL) „Historia książki w regionach przygranicznych, znaczenie książki w rozwoju społeczeństwa wielokulturowego”.
- 2006 Drezno Seminarium specjalistyczne w ramach 95. Niemieckiego Kongresu Bibliotekarzy.
- 2010 Zittau (D) Warsztaty w ramach projektu pn. Zwyczaje w Euroregionie Nysa, przygotowanie wydawnictwa dla dzieci

Wspólne wydawnictwa:

- 1997 „Biblioteki publiczne w Euroregionie Nysa”, trójjęzyczne kolorowe wydawnictwo.
- 1999 „Biblioteki publiczne euroregionów w służbie społeczeństwa informacyjnego”, trójjęzyczne kolorowe wydawnictwo.
- 2002 „Przewodnik – Biblioteki Euroregionu Nysa” – podręcznik językowy, trójjęzyczny.
- 2004 „Przewodnik dla dzieci Biblioteki Euroregionu Nysa” – podręcznik językowy, trójjęzyczny.
- 2006 Kalendarz Euroregionu Nysa na 2006 rok „Skarby bibliotek Euroregionu Nysa”.
- 2007 „Kufel pełny książek dla dzieci”, wydawnictwo niemiecko-polskie/niemiecko-czeskie.
- 2011 Książka dla dzieci i młodzieży poświęcona zwyczajom ludowym w Euroregionie pn. „Zapomniane pisanki”, wydawnictwo czterojęzyczne.

Wspólne wydawnictwa, zazwyczaj trójjęzyczne, mają na celu przybliżenie życia w Euroregionie. Mają charakter informacyjny (wydawnictwa o bibliotekach) lub są adresowane do dorosłych i dzieci, aby zaprezentować im zwyczaje ludowe w Euroregionie lub postacie z bajek i legend tego regionu.

Inne przedsięwzięcia:

Od 1996 roku polscy partnerzy z biblioteki w Jeleniej Górze inicjują i co dwa lata organizują konkursy plastyczne. Adresatami konkursów są dzieci i młodzież. Dotyczą one legend Karkonoszy. Każdy konkurs ogłaszany jest w kilku kategoriach o najlepszą prezentację artystyczną Ducha Gór – Liczyrzepy. Co roku w konkursie zgłaszanych jest około 300 prac.

Od 2011 roku tematyka Konkursu Duch Gór

zostanie rozszerzona o serbołużyckiego czarodzieja Krabata. Obie postacie są bardzo głęboko zakorzenione w świadomości regionalnej mieszkańców pogranicza polsko-czesko-niemiecko-serbołużyckiego, na co wskazuje ich obecność w literaturze, sztuce i kulturze.

Wspólna prezentacja na stronach Euroregionu Nysa oraz na nowych stronach opracowanych przez polskich partnerów <http://biblioteki-euroregion-nysa.eu/>, wykorzystywanie różnych branżowych stron www: np. Sachsenopac, Bibliothekportal-sachsen, katalog Ziemi Jeleniogórskiej lub Wspólna brama informacyjna czeskich dokumentów, w tym portal unijny dokumentów zdigitalizowanych Europeana. Poszukiwane są środki i pomysły na cyfrowe połączenie oraz większe udostępnienie niemieckich, polskich i czeskich zbiorów kulturowo-historycznych.

Grupa robocza Biblioteki spotyka się czterzy razy w roku, pracując w oparciu o roczny plan działań. Członkami grupy EUREX-Biblioteki są w/w członkowie oraz Biblioteka Miejska w Rumburku, jak również inne instytucje: Należą do nich: Biblioteka Miejska w Czeskiej Lipie, Biblioteka Miejska w Jabloncu nad Nisou, Biblioteka im. A. Marka w Turnovie, Kultur- und Weiterbildungsgesellschaft Löbau-Zittau mbH, Miejska Biblioteka w Görlitz, Wissenschaftliche Bibliothek des Naturkundemuseums Görlitz, Serbski institut Budyšin, Powiatowe Centrum Edukacyjne w Lubaniu oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Bolesławcu. Ponadto odbywają się także dwustronne spotkania członków grupy, poświęcone realizacji wspólnych zadań, projektów lub szczególnych wydarzeń. Takimi były przykładowo obchody 10. rocznicy otwarcia Krajskiej Biblioteki Publicznej w zeszłym roku lub spotkanie polskich, czeskich i niemieckich partnerów w Zittau na wydarzeniu pn. Żywa biblioteka, które później odbyło się także w Libercu.

Ważne punkty na osi naszej współpracy:

Budowa i uroczyste otwarcie trzech dużych bibliotek w Libercu, Jeleniej Górze i Zittau przy dofinansowaniu z Unii Europejskiej. Krajska Biblioteka Naukowa w Libercu, nazywana także „Budowlą

Pojednania", listopad 2000 1,2 mln mediów, posiada także specjalne zbiory literatury niemieckojęzycznej z ziem czeskich, tzw. „Sudetika“, ok. 12 000 woluminów Christian-Weise-Bibliothek w Zittau – kwiecień 2002

160.000 mediów, posiada księgozbiór historyczny liczący 60 000 woluminów Książnica Karkonoska w Jeleniej Górze – sierpień 2008 r. 287.000 mediów. W bibliotece funkcjonuje również Informacja Turystyczna.

Nagroda dla Věry Vohlídalové (byłej dyrektorki Krajskiej Biblioteki Publicznej w Libercu) za jej wyjątkowe zaangażowanie i zasługi na rzecz wspierania działalności bibliotek w Euroregionie Nysa. Nagroda została przyznana przez niemiecki Związek Bibliotekarzy, Związek Krajowy w Saksonii. Nagrodę odebrała w listopadzie 2001 roku w Libercu.

Członkowie grupy roboczej EUREX – Biblioteki otrzymali Nagrodę Euroregionu w kategorii Kultura za udaną współpracę i kooperację transgraniczną

- * Biblioteka Krajska w Libercu oraz Książnica Karkonoska w Jeleniej Górze w 2009 roku
- * Kultur- und Weiterbildungsgesellschaft mbH Löbau w 2010 roku

Na zakończenie pragnę wymienić niektórych członków grupy EUREX Biblioteki, którzy w szczególnie owocnej działalności. Na początku byli Věra Vohlídalová, Christian Leutemann i Mirosława Joško. Ogromne zasługi mają również Ladislava Skopová, Květa Candříková, Maciej Lokaj i Birgit

Reim. Wystawą Krakonoš-Rübezahl-Rzepiór przez wiele lat opiekowała się Ewa Grzempa, przy wsparciu dyrektora Książnicy Karkonoskiej Marcina Zawiły. Wśród aktywnych obecnych członków należy wymienić dyrektorów czeskich bibliotek miejskich: Dana Kroulíková, Zbyněk Duda, Alicja Raczek i Joanna Jagodzińska (Książnica Karkonoska w Jeleniej Górze). Niedawno w skład grupy dołączyły dwie osoby – Hanuš Karpišek (Turnov) oraz Franz Schön (Bautzen).

W roku bieżącym pragniemy wydać zaplanowane wydawnictwo poświęcone zwyczajom ludowym w ERN, ponadto zorganizowana będzie wystawa objazdowa prac plastycznych dzieci o tej tematyce. Rozstrzygnięty będzie konkurs Duch Gór i Krabat. W Jeleniej Górze nastąpi ogłoszenie laureatów. Pod koniec bieżącego roku i w przyszłym roku planujemy realizację polsko-czeskiego projektu pn. Fotoruszenie. W 2012 roku rozważamy cykl wykładów i wspólnych wycieczek w miejsca życia braci Hauptmannów. Na 2013 rok zaplanowano kolejną wspólną konferencję bibliotekarzy ERN, tym razem w Zittau. Biblioteki są także zainteresowane stworzeniem księgozbioru w językach członków grupy roboczej lub połączeniem stron internetowych, jak również wspólnym opracowaniem elektronicznego słownika wybitnych osobistości Trójstyku.

To dla nas zaszczyt, że możemy pracować w przyjaznej i twórczej atmosferze, że nasza wspólna praca w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa ma sens.

ZDROWIE PUBLICZNE

Grupę roboczą zakładaliśmy razem z p. dr Wacharzem z Görlitz i p. dr Soukupem z Zittau oraz p. dr Buckim z Jeleniej Góry w latach 90. minionego stulecia. Zawsze, używając takiego sformułowania, czuję się tak jakoś historycznie. Nie mniej jednak tematy, którymi się zajmowaliśmy i zajmujemy, nie straciły na aktualności:

1. porównywaliśmy stan zdrowia mieszkańców, szukając przyczyn istniejących różnic,
2. wspólny system informowania o jakości wód do celów kąpieliskowych zbudowaliśmy wcześniej i lepiej, aniżeli wymagała tego UE,
3. zorganizowaliśmy wiele specjalistycznych seminariów,
4. wprowadziliśmy, moim zdaniem, unikatowy w Europie monitoring i regularne zgłaszanie zachorowań na choroby zakaźne w Euroregionie Nysa, które jest bezpośrednie, nie prowadzi przez żadne centrale i łączy bezpośrednio organy Ochrony Zdrowia Publicznego. Kilka szczegółów na temat tego systemu. Współpracę epidemiologów w ramach Euroregionu Nysa rozpoczęto zgłaszaniem chorób zakaźnych w czerwcu 1999 roku dla 11 wybranych jednostek chorobowych. Od jesieni 1999 roku liczba zachorowań zgłaszana jest zarówno w liczbach bezwzględnych, jak również – w celu możliwego porównywania poszczególnych regionów – w przeliczeniu na

100 000 mieszkańców. W grudniu 1999 roku zgłoszenia rozbudowano do obecnych 48 jednostek chorobowych (chorób zakaźnych) wg 10. rewizji Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób. W listopadzie 2002 roku zgłoszenia uzupełniono dodatkowo liczbami przypadków ostrych zakażeń dróg oddechowych.

Zgłoszenia przyjmowane w Krajskiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej Kraju Libereckiego:

Z niemieckiej części Euroregionu: 1 raz w tygodniu faksem przychodziło zgłoszenie z rejonu Zittau i 1 raz w miesiącu e-mailem z rejonu Görlitz. Od 2008 roku brak zgłoszeń ze strony niemieckiej. Z polskiej części Euroregionu: zgłoszenia przychodzą zawsze 1 raz w miesiącu e-mailem.

Zgłoszenia wychodzące z Krajskiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej Kraju Libereckiego (KHS LK):

Zgłoszenia z KHS LK wysyłane są w formie tabeli, w której poszczególne jednostki chorobowe

uszeregowane są wg 10. rewizji Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób (48 rozpoznanych chorób zakaźnych). Zgłoszenie obejmuje ponadto zgłoszenia ostrych infekcji dróg oddechowych oraz prezentację graficzną. Zgłoszenie wysyłane jest raz w miesiącu pocztą, każdorazowo do 15. dnia następnego miesiąca do Zittau, do Görlitz oraz do Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Jeleniej Górze.

Zbiórce informacje dotyczące sytuacji epidemiologicznej w Euroregionie Nysa są dwa razy w roku wysyłane pocztą do współpracujących stacji sanitarno-epidemiologicznych czeskiej części Euroregionu Nysa. Tabela zawiera wymienionych 48 jednostek chorobowych.

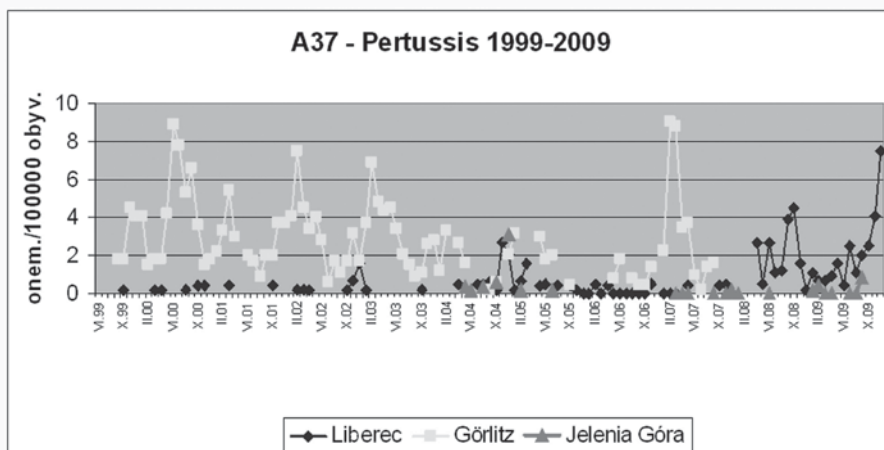
Zgłoszenia chorób zakaźnych są wykorzystywane przez epidemiologów do prognozowania możliwego rozwoju sytuacji epidemiologicznej w swoim regionie.

Oprócz w/w wymiany informacji dotyczących występowania chorób zakaźnych kontakty w ramach Euroregionu Nysa wykorzystywane są także przy poszukiwaniu źródła zachorowań, wzgl. stwierdzania przenoszenia i drogi rozprzestrzeniania się źródła zachorowań. Przykładowo, na podstawie zgłoszenia doktora nauk medycznych Soukupa, dotyczącego zachorowania 4 mieszkańców Zittau na salmonellę, którzy prawdopodobnie zarazili się w restauracji w Jiřkovie na terenie Czech, przeprowadzono badania epidemiologiczne

oraz kontrolę zakładu. Nie stwierdzono żadnych kolejnych zachorowań, ale w wyniku przeprowadzonej kontroli zakładu stwierdzono uchybienia dotyczące higieny, które były przedmiotem postępowania administracyjnego. Dotyczyło to zakładu o wysokim poziomie higieny osobistej i roboczej, w którym podczas wcześniejszych kontroli nie stwierdzano uchybień.

Bardzo ważną okazała się współpraca w ramach Euroregionu Nysa w kwietniu 2004 roku, gdy w piątek wieczorem w Hradku nad Nisou został poważnie ranny niemiecki rowerzysta. Pacjent na krótki czas utracił przytomność, odniósł liczne obrażenia jamy ustnej i twarzy, krwawił. Pomocy udzielało mu po kolei 17 osób, począwszy od laickiej pierwszej pomocy udzielonej przez strażaka OSP i kończąc na zespole operacyjnym chirurgii stomatologicznej. Rano o godzinie 2.30 pacjent poinformował, że jest nosicielem wirusa HIV. Przeprowadzone natychmiastowe badania potwierdziły zakażenie wirusem HIV. W wyniku dalszych badań stwierdzono, że w przypadku 2 z 17 osób miał miejsce kontakt z krwią chorego o znaczeniu epidemiologicznym. W pierwszym przypadku był to kierowca karetki, który miał wiele otarć na rękach a w drugim przypadku była to instrumentariuszka chirurgii stomatologicznej, której przy odsysaniu krwi w czasie zabiegu chirurgicznego krew trysnęła na twarz, w tym na spo-

Pertussis v Euroregionu NISA v letech 1999-2009

jówki. Po konsultacji z Centrum AIDS w Szpitalu Klinicznym Bulovka, obaj pracownicy medyczni zostali wysłani do tej placówki w celu profilaktyki antyretrowirusowej. W celu określenia terapii profilaktycznej konieczne było stwierdzenie leków podawanych choremu, wirerii oraz liczby limfocytów CD4. Dzięki współpracy w ramach Euroregionu to się udało i po przeprowadzonej profilaktyce można było stwierdzić, że zakażenie nie zostało przeniesione.

Największym wzajemnym wydarzeniem oraz przykładem współpracy była duża dwudniowa międzynarodowa konferencja pn. „Ochrona zdrowia publicznego w Euroregionie Nysa”, zorganizowana w Libercu w 2006 roku. Uczestniczyło w niej ponad 100 osób, równomiernie z wszystkich trzech stron Euroregionu. Omawiana była wzajemna współpraca, priorytety zdrowia publicznego w poszczególnych krajach a w szczególności zarządzanie kryzysowe w zakresie zdrowia publicznego. Na zakończenie konferencji przyjęliśmy wspólną „Deklarację ochrony i wspierania zdrowia publicznego”, w której opisaliśmy problemy występujące w zakresie zdrowia publicznego, wskazaliśmy cele i rozwiązania oraz zaape-

lowaliśmy do rządów wszystkich trzech państw Euroregionu Nysa o ich realizację.

Do tej pory ostatnimi przykładami współpracy był 2010 rok. Dotyczy to przekazania doświadczeń, dotyczących ochrony zdrowia publicznego podczas organizacji Mistrzostw Świata w narciarstwie klasycznym w Libercu, na spotkaniu pracowników polskich inspektoratów w Karpaczu oraz seminarium pn. Zdrowie publiczne w Saksonii i Czechach w celu wzmocnienia współpracy w zakresie prewencji i ochrony zdrowia z regionach przygranicznych.

Uważam, że wymienione działania grupy roboczej Eurex – Zdrowie publiczne oraz wieloletnia współpraca stanowią dowód przydatności i zapotrzebowania na istnienie naszej grupy roboczej na rzecz ochrony zdrowia publicznego w Euroregionie Nysa. Niemniej jednak jej dalsza działalność jest w pewnym stopniu zagrożona, ponieważ w odróżnieniu od spotkań dwustronnych, nie udało nam się kilkakrotnie z rzędu zorganizować spotkania wszystkich trzech stron. Dlatego chętnie korzystam z tej konferencji podsumowującej, aby zainicjować kolejne wspólne działania.

RATOWNICTWO MEDYCZNE

Grupa Ratownictwo Medyczne jako Grupa Robocza Eurex, została utworzona w 2008 r. Grupą kieruje Przewodniczący, wybierany rotacyjnie na kolejną roczną kadencję. Do dnia dzisiejszego w ramach Grupy odbyło się 16 spotkań międzynarodowych (polsko-czesko-niemieckich) oraz liczne spotkania konsultacyjne.

Instytucje stale współpracujące w ramach grupy:

- Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego,
- Pogotowie Ratunkowe w Jeleniej Górze,
- Wielospecjalistyczny Szpital SP ZOZ w Zgorzelcu,
- Zespół Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu,
- Pogotowie Ratunkowe w Libercu,
- Starostwo Powiatowe w Görlitz.

W ramach współpracy podpisano trójstronną umowę pomiędzy Zdravotnickou Zachrannou Sluzbou Libereckeho Kraje, Samodzielnym Publicznym Zespołem Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu oraz SP ZOZ Pogotowiem Ratunkowym w Jeleniej Górze, która dotyczyła m.in. stworzenia spójnego transgranicznego ratunkowego systemu pomocy medycznej, polepszenia przedszpitalnej opieki nad obywatelami poszczególnych Państw oraz utworzenia centrów

koordynujących i zarządzających współpracą transgraniczną służb ratownictwa medycznego. Grupa Robocza podejmowała udane starania, by stworzyć płaszczyznę dla wspólnych projektów w ramach programów EWT. Zaowocowało to realizacją projektów z dofinansowaniem środków unijnych.

Do prac grupy Eurex Ratownictwa Medycznego zaproszono służby ratownictwa górskiego: GOPR, Bergwacht oraz Horské Služby, w celu nawiązania bliższej współpracy służb ratownictwa górskiego i medycznego. Działania te skierowane były na stworzenie trwałych więzów współpracy grup ratowniczych, które profesjonalnie zajmują się ratownictwem na obszarze Euroregionu Nysa. Współdziałanie grupy w ramach Euroregionu Nysa daje większe szanse na występowanie z szeregiem wspólnych inicjatyw.

Ważniejsze przedsięwzięcia, zrealizowane przez grupę od momentu założenia:

1. Organizacja konferencji 16-17.10.2008 r. Piechowice. Konferencja odbyła się w dniach 16-17.10.2008 r. w Piechowicach. W ramach działań merytorycznych w pierwszym dniu konferencji 16.10.2008 r. odbyła się część wykładowa zaś w drugim dniu konferencji 17.10.2008 r. przeprowadzone zostały warsztaty. Obejmowały one ćwiczenia przy udziale helikoptera ratowniczego z Liberca, pokaz ratownictwa górskiego w wykonaniu Karkonoskiej Grupy GOPR, Ćwiczenia w zakresie metod udrażniania górnych dróg oddechowych metodami przyrządowymi, oraz ćwiczenia w zakresie BLS/AED. Przeprowadzone ćwiczenia niewątpliwie przyczyniły się do wypracowania zasad współdziałania w przypadkach zdarzeń w których udział będą brały strony partnerskie.
2. Realizacja projektu „Ponadgraniczna współpraca służb ratownictwa medycznego w Euroregionie Nysa” współfinansowanego w ze Środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013 w ramach, którego przeprowadzone zostały następujące działania:
 - Organizacja Międzynarodowej Konferencji „Ponadgraniczna współpraca służb ratownictwa medycznego w Euroregionie Nysa” 29-30.04.2010 r. w Piechowicach.
 - Konferencja odbyła się w dniach 29-30.04.2010 r. W konferencji brało udział ok. 120 osób z Polski, Czech i Niemiec. Podczas konferencji poruszane były m.in. aspekty prawne współpracy transgranicznej, nowoczesnych rozwiązań technicznych wykorzystywanych w medycynie ratunkowej. Konferencja stanowiła okazję do wymiany doświadczeń między personelem medycznym.
 - Organizacja Międzynarodowej Konferencji „Ponadgraniczna współpraca służb ratownictwa medycznego w Euroregionie Nysa” 28-29.04.2011 w Hejnicach. W dniach 28-29.04.2011 r. w Hejnicach w ramach projektu polsko czeskiego zorganizowana została międzynarodowa konferencja, obejmująca problematykę współpracy służb ratownictwa medycznego w Euroregionie Nysa oraz podsumowująca projekt „Ponadgraniczna współpraca służb ratownictwa medycznego w Euroregionie Nysa”.
 - Zakup 4 specjalistycznych ambulansów z napędem na 4 koła na teren pogranicza polsko-czeskiego (2 ambulanse po stronie czeskiej oraz 2 po stronie polskiej – Świeradów Zdrój, Bogatynia wraz z wyposażeniem). Zakup dokonany.
 - Organizacja międzynarodowych ćwiczeń ratownictwa medycznego i innych służb w Krasnym Lesie 16.06.2010 r. W ćwiczeniach wzięły udział ekipy Pogotowia Ratunkowego w Libercu, Pogotowia Ratunkowego w Jeleniej Górze, WS SPZOZ w Zgorzelcu, Straży Pożarnej z Republiki Czeskiej oraz Polski, Polskiego i Czeskiego Czerwonego Krzyża, Policji z Republiki Czeskiej jak również Lotniczego Pogotowia Ratunkowego z Liberca. Przedmiotem ćwiczeń była pomoc kilkunastu osobom poszkodowanym w pozorowanym wypadku autobusu z samochodem osobowym i ciężarowym w miejscowości Krasny Les k/Frydlantu. Działania służb ratowniczych śledzili przedstawiciele władz wo-

jewództwa dolnośląskiego, kraju libereckiego, władz samorządowych przygranicznych powiatów oraz Euroregionu Nysa. Ćwiczenia były także okazją do zaprezentowania nabytych w ramach projektu ambulansów, które docelowo będą stacjonować w przygranicznych miejscowościach zarówno po stronie polskiej i czeskiej.

- Ćwiczenia służb ratunkowych Sieniawka 17.06.2011 r. Ćwiczenia, w których oprócz służb medycznych uczestniczyły Państwowa i Ochotnicza Straż Pożarna, Policja, Straż Graniczna i komórki odpowiedzialne za zarządzanie kryzysowe, zostały zorganizowane w ramach Ponadgranicznej współpracy ratownictwa medycznego w Euroregionie Nysa. Ich scenariusz zakładał, że dyżurny Państwowej Straży Pożarnej w Zgorzelcu otrzymał od dyżurnego Policji informację o pożarze w Sieniawce – pawilon nr 6 Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych. Wg założenia, do pożaru doszło na nieużytkowanym parterze budynku, podczas prowadzonych prac remontowych, a na I i II piętrze obiektu znajdowali się pacjenci, których należało ewakuować.
 - Opracowano i wydano słownik polsko-czeski dla pracowników medycznych służb ratunkowych.
 - Przeprowadzono staże wymienne pracowników jednostek Pogotowia z czeskiej i polskiej strony (ratowników medycznych i lekarzy).
 - Utworzono centra koordynacyjno – kontaktowe (Jelenia Góra, Liberec), mające na celu monitorowanie działań bieżących służb ratownictwa medycznego w obszarze przygranicznym (czerwiec 2011 r.). Uzgodniono zakres i formaty danych. Obecnie trwa okres testowania przygotowanych rozwiązań.
3. Podjęto czynności, związane z wdrożeniem projektu w ramach Programu Operacyjnego Czechy – Saksonia 2007-2013. Głównym elementem projektu będzie wzajemna współpraca służb ratownictwa medycznego, wspólna edukacja we wszystkich dziedzinach działalności oraz organizacja wspólnych seminariów i konferencji. W ramach projektu, w Hradku

nad Nisou powstać ma centrum kształcenia i edukacji dla ratowników oraz baza do udzielania pomocy transgranicznej w przypadku zdarzeń nadzwyczajnych.

- 4. Wspierano edukację dzieci w zakresie pierwszej pomocy poprzez organizację szkoleń dla uczniów na różnych poziomach nauczania jak również współudział w organizowanych konkursach (m.in. „Uczę się bezpiecznie żyć”).
- 5. Przedstawiciele Grupy Roboczej uczestniczyli w Niemiecko-Polskiej Letniej Akademii „Ratownictwo w Transgranicznym kontekście regionu Odry i Nisy” w Bad Saarow sierpień 2010 r.
- 6. Podejmowano działania w obszarze prawnych uregulowań transgranicznej współpracy w ratownictwie medycznym (opiniowanie proponowanych rozwiązań, wskazywanie oczekiwanych uregulowań prawnych, udział w pracach zespołów problemowych).

PLANY NA PRZYSZŁOŚĆ:

- 1. Kontynuacja prac w zakresie przygotowania propozycji rozwiązań organizacji bieżącej współpracy służb ratownictwa medycznego w obszarze Euroregionu Nysa.
- 2. Kontynuacja współpracy w ramach Niemiecko-Polskiej Letniej Akademii „Ratownictwo w transgranicznym kontekście regionu Odry i Nisy” w Bad Saarow, w kontekście rozwiązywania problemów formalno-prawnych współpracy transgranicznej służb ratownictwa medycznego.
- 3. Przygotowanie do realizacji kolejnych wspólnych projektów w ramach dostępnych środków Unii Europejskiej, m.in. organizacja wspólnego ośrodka szkoleniowego dla służb transgranicznego ratownictwa medycznego Czech i Polski.
- 4. Przygotowanie koncepcji wspólnych zimowych zawodów służb ratownictwa medycznego Euroregionu Nysa. Prace koncepcyjne i organizacyjne przewidziano na lata 2011-2012. Realizacja pierwszych zawodów – styczeń/luty 2012.

WSPÓŁPRACA UCZELNI WYŻSZYCH W EUROREGIONIE NYSA W RAMACH AKADEMICKIEGO CENTRUM KOORDYNACYJNEGO W ERN (ACC) I JEJ PERSPEKTYWY

1. ROLA PLACÓWEK AKADEMICKICH W EUROREGIONIE NYSA

Współpraca transgraniczna i jej realizatorzy – euroregiony, względnie kraje/województwa zaangażowane w działalność euroregionów, stanowią podstawowy element integracji europejskiej. Sukces tego procesu integracji zależy jest

od sukcesu współpracy transgranicznej. Coraz bardziej, bowiem potwierdza się fakt, że *kluczowe procesy społeczno-gospodarcze przybierają dziś często nie tylko tradycyjnie narodową, lecz przede wszystkim regionalną formę.*

Kontakty interkulturowe w ramach Trzech Państw nie miałyby szansy optymalnego rozwoju

ju bez udziału instytucji edukacyjnych i publicznych. Placówki akademickie, jako ostatni i najwyższy szczebel systemu kształcenia w poszczególnych państwach, zajmują więc w tym zakresie swoje niezastąpione miejsce. W istotny sposób współuczestniczą w kształtowaniu potencjału naukowego, kulturowego oraz gospodarczego regionu. Pod tym kątem **Technická univerzita v Liberci** (Czechy), **Hochschule Zittau/Görlitz** (Niemcy), **Internationales Hochschulinstitut** (Niemcy), **Politechnika Wrocławska**, **Zamiejskowy ośrodek dydaktyczny w Jeleniej Górze** (Polska), **Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu**, **Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze** (Polska), **Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze** pełnią całkowicie wyjątkową rolę – instytucje te mają szczególną odpowiedzialność, ponieważ wysyłają do praktyki specjalistów z wyższym wykształceniem, spośród których duża część zaczyna pracować bezpośrednio w regionie, współuczestnicząc w ten sposób w jego przyszłym rozwoju oraz w budowie jego infrastruktury. Euroregionalne instytucje akademickie powinny dążyć do wspólnych celów, wynikających ze wspólnych zasad w zakresie rozwoju sektora trzeciego. Zwłaszcza po podpisaniu Deklaracji Bolońskiej przez państwa partnerskie priorytetowymi celami są:

- *zorientowanie reform i inwestycji na kluczowe dziedziny budowania społeczeństwa opartego na wiedzy*, tj. inwestycji w kapitał ludzki w kształceniu akademickim, w kształceniu dorosłych oraz w przygotowaniu zawodowym;
- *stworzenie kształcenia ustawicznego rzeczywistości*, tj. uatrakcyjnienie kształcenia ustawicznego, zapewnienie powiązań pomiędzy sektorem przedsiębiorstw, partnerami społecznymi i instytucjami edukacyjnymi;
- *zbudowanie europejskiej przestrzeni akademickiej*, tj. wspieranie mobilności studentów oraz dydaktyków, uznawanie wyników procesu nauczania osiągniętych na partnerskich instytucjach zagranicznych (punkty), uznawanie wyników studiów (nostryfikacja dyplomów).

Po przystąpieniu Polski i Czech do Unii Europejskiej aktualne staje się zagadnienie *mobilności siły roboczej* i z tym związana wzajemna

porównywalność kwalifikacji. Niemieccy przedsiębiorcy należą do najbardziej skutecznych inwestorów w naszym kraju i w naszym regionie, stąd pokonanie bariery językowej stanowi przesłankę zaistnienia w jakiegokolwiek branży gospodarczej.

Koncepcja współpracy oraz mobilności studentów i dydaktyków realizowana jest poprzez rektoraty i wydziały zagraniczne poszczególnych uczelni. Akademickie Centrum Koordynacyjne w ERN (ACC) poprzez swoją działalność rozszerza współpracę międzynarodową, uzupełniając ją przede wszystkim poprzez nacisk na przedsięwzięcia o charakterze euroregionalnym.

2. WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA UCZELNI W RAMACH ACC

Siedziba sekretariatu ACC mieści się na Uniwersytecie Technicznym w Libercu. Powstał w 1991 roku nawiązując bezpośrednio do założenia Euroregionu Nysa. Koordynuje działalność edukacyjną, naukową i badawczą pracowników dydaktycznych i naukowych szkół wyższych, funkcjonujących na polsko-czesko-niemieckim pograniczu w Euroregionie Nysa.

Działalność koordynacyjna ACC prowadzona jest w ramach *specjalistycznych sekcji roboczych*, składających się ze współpracowników poszczególnych uczelni. Są to poniższe sekcje:

- Životní prostředí / Umweltschutz / Ochrona środowiska;
- Ekonomie / Wirtschaft / Gospodarka;
- Technika, komunikace / Technik, Kommunikation / Technika, Komunikacja;
- Vzdělávání, aktivity studentů / Bildung, Studentenaktivitäten / Edukacja, Działalność studentów;
- Zdravotnictví, Sociální problémy / Gesundheit, Sozialwesen / Służba zdrowia, Sprawy społeczne;
- Kultura, Historie / Kultur, Geschichte / Kultura, Historia.

Akademickie Centrum Koordynacyjne od 1991 roku uczestniczy w przedsięwzięciach, które między innymi przyczyniły się do powstania instytucji edukacyjnych w pozostałych częściach euroregionu. Do najważniejszych należą:

- udział w powstaniu Internationales Hochschulinstitut Zittau (IHI) -1993;
- udział w powstaniu wirtualnego Uniwersytetu Nysa – 2001;
- udział w powstaniu Czesko-Saksońskiego Centrum Akademickiego w Chemnitz (Niemcy) – 2003.

Wśród kolejnych form działalności można wymienić w szczególności:

- organizację sympozjów naukowych studentów i doktorantów – Jelenia Góra;
- organizację konferencji międzynarodowych w Zittau, Jeleniej Górze i Libercie;
- wydawanie międzynarodowego czasopisma naukowego ACC JOURNAL;
- wspieranie wymiennych pobytów studentów i pracowników naukowych ze szkół partnerskich oraz kursów dydaktycznych;
- realizację czesko-niemieckich i czesko-polskich projektów realizowanych w ramach programów unijnych Interreg IIIA i Phare, obecnie FMP Cel3.

Realizacja dwustronnych projektów była na przestrzeni ostatnich lat bardzo intensywna, przyczyniając się do nawiązania i pogłębienia bardzo konkretnych kontaktów pomiędzy placówkami poszczególnych uczelni. Niektóre wyniki wspólnych badań opublikowano na łamach międzynarodowych. Przykładowo w czasie ostatnich trzech lat w ramach Funduszu Małych Projektów Cel 3 realizowano poniższe projekty:

- KPSW JG i TUL: Mobilność studentów i wykład-

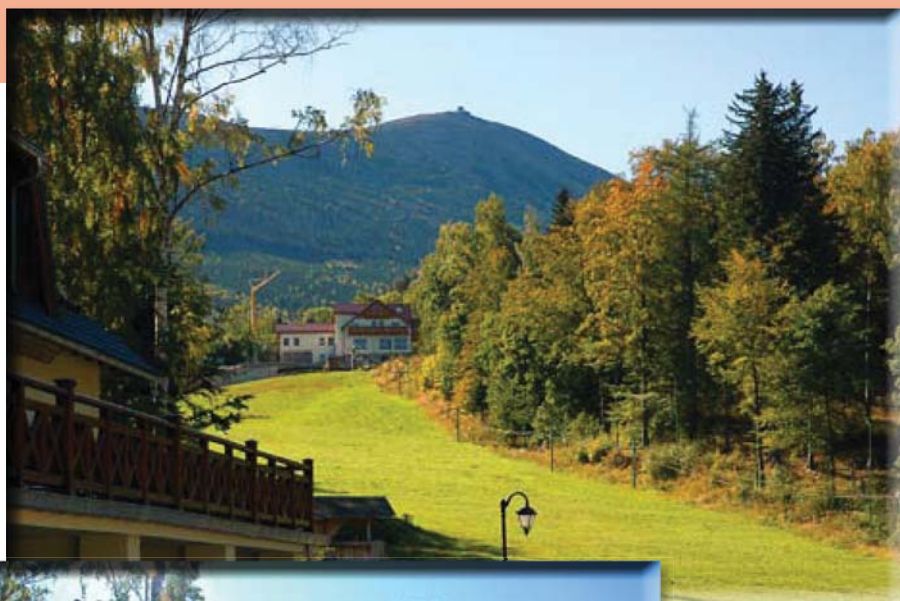
dowców oraz wspólne publikacje (2011, CZ-PL) Tożsamość miasta – euroregionalne spotkania studentów uczelni z ERN (2011, CZ-DE);

- Skutki kryzysu gospodarczego na polską i czeską część Euroregionu Nysa (2010, CZ-PL);
- Sieć studiów akademickich w Euroregionie Nysa (2010, CZ-DE);
- Międzynarodowa platforma edukacji w sektorze budowy maszyn w ERN (2010, CZ-DE);
- Ekologiczne wykorzystanie zasobów energetycznych w Euroregionie Nysa. Biomasa w praktyce. (2010, CZ-DE);
- Portal informacyjny szkół wyższych w ERN (2010, CZ-PL);
- study.art 2009 (2009, CZ-DE);

Absolwenci studiów doktoranckich i ich szanse na rynku pracy w ERN (2009, CZ-PL). Więcej informacji nt. projektów można znaleźć na stronach internetowych ACC: <http://acc-ern.tul.cz>

W 2010 roku ACC otrzymało drugie miejsce w ramach Nagrody Euroregionu Nysa za swoją działalność i wspieranie współpracy uczelni w zakresie edukacji. Ze względu na dużą konkurencję kilkudziesięciu innych instytucji edukacyjnych nagroda ta jest bardzo ważna, będąc zarazem wyzwaniem i zobowiązaniem na przyszłość – Akademickie Centrum Koordynacyjne w ERN (ACC) pragnie również w przyszłości aktywnie uczestniczyć w procesie przemian społecznych w Euroregionie Nysa oraz inicjować kolejne przedsięwzięcia mające na celu doskonalenie procesu kształcenia na uczelniach wyższych w ERN.

PODSUMOWANIE WARSZTATÓW

Syntetyczne opracowanie warsztatów

Grupa robocza	Przeszłość	Terazniejszość	Przyszłość
Lasy	<p><u>Cele zakładane</u> (1993 r.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - informacja o szkodach w zasobach leśnych; - współpraca w usuwaniu szkód w zasobach leśnych i pogarszaniu się funkcji ekologicznej leśnego krajobrazu. 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wymiana informacji na temat katastrofalnej sytuacji ekologicznej; - opracowanie „Raportu o stanie lasów w Euroregionie Nysa (1998); - pogłębianie wiedzy o funkcjonowaniu zarządków lasów i ochrony przyrody w trzech krajach; - wspólne konferencje i wydawnictwa; 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawy skuteczności działań poprzez naukę języka partnerów; - stworzenie spójnego systemu wymiany informacji; - stworzenie współpracy w dziedzinie edukacji ekologicznej i pedagogiki leśnej; - realizacja wspólnych projektów (system ostrzegania przeciwpowodziowego, system przeciwpowodziowy lasów, monitoring szkód leśnych i szkód wyrządzanych przez zwierzęce); - podejmowanie nowych problemów; roli gospodarki leśnej jako pośrednika działań gospodarczych, ekologicznych, społecznych i kulturowych; - badanie możliwości świadczenia nowych usług; - zabieganie o porównywalność kwalifikacji zawodowych.
Czysta Nysa	<p><u>Cele zakładane</u> (1994 r.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja pakietu działań Programu Czysta Nysa; - poprawa jakości wody w Nysie Łużyckiej; - ochrona przeciwpowodziowa; rybostan rzek; - ograniczenie roślin inwazyjnych; - public relations; 		<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zakończenie Programu Czysta Nysa poprzez rozwiązanie problemu Zlewni Czerwona Woda; - stworzenie spójnego systemu likwidacji roślin inwazyjnych; - doprowadzenie do drożności przepływu ryb; - rozbudowa systemu informacji o awariach (zarządzanie kryzysowe); - stworzenie zintegrowanej koncepcji zrównoważonego utrzymania różnorodności biologicznej w zlewni Nysy Łużyckiej; - stworzenie koncepcji likwidacji ścieków w zlewni rzeki – monitoring źródeł zanieczyszczeń; - podniesienie atrakcyjności estetycznej, turystycznej i rekreacyjnej rzeki Nysy i jej otoczenia.

<p>Komunikacja drogowa</p> <p>* Zmiana nazwy od: Planowanie regionalne, infrastruktura, komunikacja</p> <p>-> Planowanie regionalne i komunikacja-> Komunikacja drogowa;</p> <p>* Zmiana nazwy jako skutek wyodrębnienia się innych grup roboczych;</p>	<p><u>Cele zakładane :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie infrastruktury komunikacyjnej na pograniczu. 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu infrastruktury -> Niemcy (do połowy lat 90. Interreg), Polska i Czechy od drugiej połowy lat 90); - przejścia graniczne, mosty, drogi; - opracowanie w 2000 r., „Koncepcji rozwoju komunikacji” – trwa aktualizacja. 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wyznaczenie drogowych osi rozwojowych i uzupełnienie ich o dodatkowy system dróg; - trwają prace nad aktualizacją listy priorytetów drogowych; - z tekstu wynika brak wspólnej metodologii tworzenia dokumentów.
<p>Komunikacja kolejowa</p>	<p><u>Cele zakładane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - odbudowa komunikacji kolejowej na pograniczu polsko-czesko-niemieckim; 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zabiegi o stworzenie Kolei określonej; - opracowanie pracy studyjnych i analitycznych; - opracowanie dalszych kierunków działań; wprowadzenie trójstronnego biletu Euroregionu Nysa. 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie wspólnej oferty komunikacyjnej – biletu; - kontynuacja działań inwestycyjnych na poszczególnych odcinkach; - monitoring komunikacji osobowej i towarowej; - wspieranie konkretnych podmiotów realizujących ww. działania; - dążenie do usprawnienia połączeń polskiej strony ERN z Wrocławiem i północą Polski; rozwój szybka kolei.
<p>Gospodarka</p>	<p><u>Cele zakładane (1993 r.):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój gospodarczy obszaru ERN; - pogłębienie współpracy samorządów gospodarczych. 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - trójstronna Nagroda Innowacji Euroregionu Nysa-Nisa-Nysa; - opracowanie trójstronnej „Koncepcji rozwoju ERN; - publikacje i katalogi; - powołanie samorządu gospodarczego Euroregionu Nysa; - wydawanie czasopism o charakterze gospodarczym. 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa konkurencyjności poprzez: skupianie się na cenach, branżach, zdefiniowanie kluczowych branż rozwoju, ukierunkowanie na bieżący wzrost i europejskie centra gospodarcze; - wspieranie przedsiębiorstw i izb gospodarczych; - organizacja targów i wystaw gospodarczych; - wspieranie środowiska innowacyjności.

Turystyka	<p><u>Cele zakładane</u> (1991):</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymiana informacji o strukturach i ofertach turystycznych; 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie w 1999 r. Koncepcji rozwoju turystyki w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa (laibild); - utworzenie sieci rowerowych Magistrali w Euroregionie; - - - tworzenie sieci przejść granicznych (do 2007 r.) - wymiana informacji o ofertach turystycznych i wydawanie wspólnych materiałów informacyjnych; - prezentacja ofert na targach; - podniesienie kwalifikacji personelu; - memorandum w sprawie rozbudowy 5 szlaków turystycznych w Euroregionie; 	<p><u>Priorytety:</u></p> <p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz utworzenia Wspólnego Obszaru Urlopowego; - budowanie wspólnej oferty turystycznej; - stworzenie systemu informacji turystycznej.
Historia	<p><u>Cele zakładane</u> (1992):</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja prac badawczych nad historią obszaru ERN; - wymiana naukowa, - wydawanie publikacji; 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - konferencje tematyczne dotyczące osadnictwa, komunikacji, gospodarki, historii politycznej; - stworzenie muzeum koordynacyjnego i wystawienniczego Bráma Trojemi w Hrádku n Nisou. 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kontynuacja oraz poszukiwanie wsparć finansowych po- przez projekty; - poszerzanie współpracy ze szkołami wyższymi, towarzystwami i stowarzyszeniami, muzeami, innymi grupami roboczymi i mediami; - inicjowanie projektów z udziałem młodzieży; - cyfrowa biblioteka wydawnictw historycznych dotyczących obszaru ERN
Ochrona zabytków	<p><u>Cele zakładane</u> (1992):</p> <ul style="list-style-type: none"> - skuteczna ochrona dóbr kultury materialnej o charakterze unikatowym (domy przysługowe), - budowanie wrażliwości na losy zabytków i ich znaczenia dla gospodarki; - sanacja i pielęgnacja zabytków poprzez rozwój fachowego zaplecza (rzemieślników); 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - publikacje broszur o dziedzictwie kulturowym ERN; - targi konserwatorskie, - tworzenie projektów „krajna domów przysługowych”; 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - praca nad systemem skutecznej ochrony i pielęgnacji architektury ludowej; - ochrona i pielęgnacja tradycyjnego rzemiosła budowlanego; - wpisanie „Krainy domów przysługowych” na Listę UNESCO; - zabieganie by ochrona i pielęgnacja dóbr kultury stała się priorytetem „marką” ERN; - diagnoza stanu zabytków; - edukacja i pozyskanie większych funduszy unijnych na lata 2014-2020.

<p>Ochrona przed katastrofami.</p> <p>Bezpieczeństwo</p> <p>- ewolucja grupy: Ochrona przed katastrofami.</p> <p>Bezpieczeństwo</p> <p>-> podział na dwie podgrupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrona przed katastrofami -> Transgraniczne Zarządzanie • Kryzysowe Bezpieczeństwo-> powołanie gremium: Forum Bezpieczeństwa (FOR-BES) 	<p><u>Cele zakładane (1991 r.):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie szeroko pojętego bezpieczeństwa; 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - działania ograniczające przestępczość na pograniczach (kształtowanie się sformalizowanej współpracy – policja); - kształtowanie się koordynacji przed katastrofami (przepływ informacji i współdziałania); - kreacja prawnych rozwiązań kooperacyjnych służb na pograniczach (umów, porozumień – idea tzw. Dokumentu Akcji); - budowanie współpracy z mieszkańcami pogranicza; - koordynacja działań na obszarach górskich; - organizowanie ćwiczeń. 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz usuwania barier prawnych celem zacieśniania bieżącej współpracy transgranicznej; - wspieranie prewencji jako głównego kierunku przyszłych działań; - edukacja społeczeństwa w sferze prewencji, głównie dzieci i młodzieży; - szkolenie pracowników administracji; - budowanie wspierania systemu bezpieczeństwa na zasadzie trzech filarów: rządowym, samorządowym i pozarządowym; - podejmowanie zabiegów koordynacyjnych w celu poprawy bezpieczeństwa na obszarach przygranicznych - transgraniczny system szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych (np. powódzie).
<p>Równość szans</p>	<p><u>Cele zakładane (2008):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zakorzenienie równości szans kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach polityki; - równość szans niepełno- i pełnosprawnych 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poszukiwanie trójstronnej płaszczyzny współpracy. 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poszukiwanie wspólnej płaszczyzny współpracy na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn oraz przeciwdziałaniu wszelkim wykluczeniom.
<p>Statystyka</p>	<p><u>Cele zakładane (199/1992):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - dostarczanie informacji o sytuacji społeczno-ekonomicznej na obszarze ERN; - tworzenie spójnych (trójstronnych) informacji statystycznych – przełamywanie problemów metodologicznych. 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - spotkania; - opracowanie publikacji; - budowanie banku danych. 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kontynuacja: tworzenie i upowszechnianie informacji statystycznych obejmujących obszar Euroregionu Nysa; - doskonalenie metodologii opracowywania danych.

Edukacja	<p><u>Cele zakładane (2004):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - przekazywanie wiedzy o krajach sąsiadów; - aktywizacja współpracy w sferze edukacji w kontekście kształcenia ustawicznego; 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - szkolny portal informacyjny ERN jako platforma nawiązania kontaktów przed-szkoli, szkół i innych placówek edukacyjnych; - opracowanie certyfikatu KOMPETENT; - konferencje, warsztaty uczniowskie; - doskonalenie zawodowe nauczycieli, festiwale nauki; - realizacja projektu „PONTES” pod hasłem „Uczyć się w Europie i dla Europy” 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stworzenie transgranicznego obszaru edukacyjnego; - rozwój jakościowy i profesjonalizacja edukacji: ujednolicona oferta zdobywania kwalifikacji nauczycieli; wspólne programy kształcenia poparta certyfikatami; - udostępnienie i świadczenie usług wsparcia dla partnerów; - tworzenie instytucjonalnych ram dla wspólnego profesjonalnego zarządzania zintegrowanym systemem edukacyjnym; - podkreślanie ograniczeń w projektach UE w realizacji działań grupy; ograniczony czas i skomplikowane procedury finansowania; - dostosowanie kształcenia zawodowego do rzeczywistych potrzeb regionu (Euroregionu).
Biblioteki	<p><u>Cele zakładane (1999 r):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - gromadzenie księgozbiorów, - zapewnienie bezpośrednich kontaktów; 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój współpracy bibliotek; - wspólne wystawy, konferencje; - realizacja projektów, konkursów plastycznych. 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - cyfrowe powiązanie niemieckich, polskich i czeskich zbiorów kulturowo-historycznych; - wydawnictwa poświęcone różnym aspektom kultury obszarów pogranicza
Zdrowie publiczne	<p><u>Cele zakładane (1999 r):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnoza stanu zdrowia w ERN, wymiana informacji o jakości wód w kąpieliskach; monitoring i regularne zgłaszanie zachorowań; 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stan zagrożenia 48 chorobami zakaźnymi i ostrymi przypadkami zakażeń dróg oddechowych; - poszukiwanie źródeł zachorowań; przyjęcie „Deklaracji ochrony i wspierania zdrowia publicznego 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - przyjęcie „Deklaracji ochrony i wspierania zdrowia publicznego; - kontynuacja dotychczasowych działań.

Ratownictwo medyczne	<p><u>Cele zakładane (2008 r.):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stworzenie spójnego systemu (transgranicznego) ratunkowej pomocy medycznej, - polepszenie przedszpitalnej opieki; - koordynacja i zarządzanie służbami ratownictwa medycznego. 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ćwiczenia, - pogłębienie wiedzy prawnej, - szkolenia i kursy. 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stworzenie wspólnego systemu szkoleniowego służb ratownictwa medycznego działających na obszarze ERN; - opracowanie koncepcji wspólnego ośrodka szkoleniowego; - opracowanie koncepcji zawodów zimowych
Akademickie Centrum Koordynacyjne ERN	<p><u>Cele zakładane (1992):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stopniowa integracja środowisk naukowych; - kształtowanie potencjału naukowego, kulturowego i gospodarczego regionu; - orientacja reform i inwestycji na kluczowe dziedziny budowania społeczeństwa opartego na wiedzy; - tworzenie kształcenia ustawicznego; budowanie europejskiej przestrzeni akademickiej; 	<p><u>Cele realizowane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ACC koordynacja działalności edukacyjnej, naukowej i badawczej placówek położonych w zasięgu ERN (sekcje: ochrona środowiska, gospodarka, technika, komunikacja, edukacja, służba zdrowia, kultura, historia); - powoływanie placówek dydaktycznych; - organizacja sympozjów, konferencji; - wspieranie wymiany pracowników i studentów; - wydawanie czasopisma; - Uniwersytet NYSA. 	<p><u>Priorytety:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kontynuacja: koordynacja działalności edukacyjnej, naukowej i badawczej placówek z terenu Euroregionu Nysa;

KARPACZ
2011